

Butlletí del Consell General

Núm. 82/2018

Casa de la Vall, 18 de setembre del 2018

SUMARI

2- PROCEDIMENT LEGISLATIU COMÚ

2.1 Projectes de llei

Admissió a tràmit i publicació del **Projecte de llei de modificació del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989**, i obertura del termini de presentació d'esmenes. *pàg. 2*

3- PROCEDIMENTS ESPECIALS

3.2.1 Projectes de llei qualificada

Admissió a tràmit i publicació del **Projecte de llei qualificada de tècniques de reproducció humana assistida**, i obertura del termini de presentació d'esmenes. *pàg. 11*

3.6 Tractats internacionals

Publicació de l'**Esmena del Protocol de Montreal** relatiu a les substàncies que esgoten la capa d'ozó. *pàg. 25*

4- IMPULS I CONTROL DE L'ACCIÓ POLÍTICA DEL GOVERN

4.4.2 Respostes escrites

Publicació de la resposta del Govern a les preguntes formulades pel M. I. Sr. Ferran Costa Marimon, conseller general del Grup Parlamentari Liberal, per escrit de data 31 de maig del 2018, **relatives al Nomenclàtor d'Andorra que recull la toponímia oficial del país.** *pàg. 32*

Publicació de la resposta del Govern a les preguntes formulades pel M. I. Sr. Ferran Costa Marimon, conseller general del Grup Parlamentari Liberal, per escrit de data 31 de maig del 2018, **relatives als entorns de protecció.** *pàg. 33*

Publicació de la resposta del Govern a les preguntes formulades pel M. I. Sr. Víctor Naudi Zamora, conseller general del Grup Parlamentari Mixt, per escrit de data 4 de juny del 2018, **relatives a l'ús de la sal en el conjunt de la xarxa viària durant les nevades i els períodes d'hivern.** *pàg. 35*

2- PROCEDIMENT LEGISLATIU COMÚ

2.1 Projectes de llei

Edicte

La Sindicatura, en reunió tinguda el dia 18 de setembre del 2018, ha examinat el document que li ha tramès el M. I. Sr. Cap de Govern, registrat en data 12 de setembre del 2018, sota el títol **Projecte de llei de modificació del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989** i, exercint les competències que li atribueix el Reglament del Consell General en els articles que es citaran, ha acordat:

- 1- D'acord amb l'article 18.1.d), admetre a tràmit aquest escrit, sota la qualificació de Projecte de llei i procedir a la seva tramitació com a tal.
- 2- Atribuir als articles 16 i 19 del Projecte de llei el caràcter de qualificats.
- 3- D'acord amb l'article 92.2, ordenar la seva publicació i obrir un període de quinze dies per a la presentació d'esmenes. Aquest termini finalitza el dia 9 d'octubre del 2018, a les 17.30h.

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 18 de setembre del 2018

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

Projecte de llei de modificació del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989

Exposició de motius

L'evolució constant de les noves tecnologies, que afecta tots els àmbits d'actuació de les societats del segle XXI, té també el seu reflex específic en el funcionament de les grans corporacions, entre les quals s'inclou l'Administració pública definida a l'article 13 del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989.

L'aplicació d'aquestes noves tecnologies s'ha introduït sistemàticament en l'àmbit del funcionament intern de l'Administració pública i es pot afirmar, en aquest moment, que gairebé totes les institucions públiques del país estan altament informatitzades i apliquen sistemes de treball en els quals les noves tecnologies tenen cada vegada una presència més important.

Fins avui, Andorra disposava d'una normativa de caràcter reglamentari, essencialment en l'àmbit

d'actuació de l'Administració general, que havia iniciat la regulació d'aquesta matèria. Amb tot, aquesta forma d'actuació parcial deixava sense cobertura normativa l'Administració pública en el seu conjunt, que en absència d'una llei relativa a la utilització dels mitjans electrònics, no tenia una cobertura jurídica general que li era aplicable.

Aquesta iniciativa legislativa té per finalitat regular la utilització de les noves tecnologies que, sota la genèrica denominació d'Administració electrònica, engloba un seguit de mesures normatives que impulsen la modernització dels serveis públics, i dota l'ordenament jurídic d'un marc normatiu per ordenar la utilització d'aquests mitjans, tant en l'àmbit intern com en el de les relacions dels ciutadans amb l'Administració pública.

Aquesta nova ordenació s'articula mitjançant la creació d'un nou capítol, ubicat a la part final del Codi de l'Administració, que introdueix set nous preceptes (articles 133 a 139) que regulen aspectes essencials del funcionament electrònic de l'Administració pública, i fixen conceptes clau com ara el Portal Electrònic de l'Administració pública; la Seu Electrònica; els sistemes de signatura electrònica admesos; i l'arxiu electrònic de documents.

Un altre aspecte essencial relacionat amb la utilització dels mitjans electrònics per part de l'Administració pública és la possibilitat d'aconseguir la interconnexió dels arxius públics, així com la seva interoperabilitat.

Per aconseguir aquest propòsit, que es basa en el principi constitucional d'eficàcia en l'actuació de l'Administració pública, s'introdueix una disposició addicional que permet la cessió de dades de caràcter personal sense consentiment del titular, però no de forma indiscriminada, sinó d'acord en l'exercici de potestats públiques, i en el transcurs de la tramitació de procediments legalment establerts que requereixin necessàriament l'aportació d'aquestes dades per a l'exercici de les potestats públiques conferides per l'ordenament jurídic.

Per garantir al màxim l'ús correcte d'aquesta prerrogativa, aquesta llei disposa d'una sèrie de mecanismes, com són la traçabilitat de l'accés a les dades; la possibilitat dels titulars de les dades de consultar, en qualsevol moment, com es gestionen i s'utilitzen aquestes dades, i la potestat de l'Administració pública requerida per analitzar l'exercici de la competència de l'Administració pública requeridora de les dades.

Considerant la naturalesa especial d'aquesta matèria, la disposició final introduïda en la modificació estableix que tant la disposició addicional indicada com l'article 137 tenen la condició de llei qualificada.

Però la principal finalitat perseguida per aquesta iniciativa descrita en els paràgrafs anteriors requereix, per a la seva completa aplicació i desenvolupament, la modificació d'una sèrie de preceptes continguts en el Codi de l'Administració, i la introducció d'alguna novetat que, relacionada de manera indirecta amb l'Administració electrònica, exigeix una atenció especial.

La regulació necessària del concepte de notificació electrònica com a mitjà de comunicació entre els interessats i l'Administració pública per mecanismes d'aquesta naturalesa, ha comportat, al seu torn, una actualització del règim jurídic de les notificacions.

D'aquesta manera, es modifica l'article 47 del Codi de l'Administració. S'introdueixen elements nous (47 bis i 47 ter) que regulen els mitjans utilitzats per a la pràctica de les notificacions i els seus efectes, així com els efectes de la pràctica de notificacions per mitjans no electrònics.

Al seu torn, l'article 47 quater regula el règim jurídic de les notificacions practicades per mitjans electrònics.

Aquesta llei preveu la utilització dels mitjans electrònics com a únic mecanisme de comunicació de l'Administració pública amb les persones jurídiques i les persones físiques que exerceixin una activitat professional, mercantil, comercial, industrial o de naturalesa anàloga. Respecte a les persones físiques que no exerceixin aquestes activitats, es preveu la possibilitat d'utilitzar mecanismes electrònics en la seva relació amb l'Administració pública, de manera voluntària.

La segona modificació del Codi de l'Administració, quant a aspectes relacionats amb la regulació de l'Administració electrònica, afecta la matèria dels registres de l'Administració pública.

Aquesta iniciativa inclou tres nous preceptes que regulen els registres de l'Administració pública (article 106 bis); el sistema de finestra única (article 106 ter); i les regles per determinar el còmput de terminis en els registres de l'Administració pública (article 106 quater).

D'aquests tres nous preceptes, convé fer una menció especial al reconeixement legal del sistema de finestra única de l'Administració pública, que possibilita la presentació de qualsevol document destinat a les Administracions públiques, a qualsevol oficina d'aquestes administracions, sense necessitat que sigui l'Administració pública competent per al seu coneixement o resolució. No obstant això, aquest sistema de finestra única només és d'aplicació al Govern i als Comuns.

Es tracta d'una mesura d'agilització burocràtica adoptada a favor dels ciutadans, els quals poden

gaudir d'un sistema molt més senzill i proper en la seva relació amb l'Administració pública.

El tercer bloc de mesures legals, introduïdes com a conseqüència de la regulació de l'Administració electrònica, el componen tres nous preceptes (articles 108 bis, 108 ter i 108 quater) que regulen les formes d'identificació de la persona interessada o del seu representant; els sistemes de signatura admesos, i els drets i les obligacions derivats de l'aplicació de mitjans electrònics a l'Administració pública.

La implantació d'aquest nou sistema de funcionament, que ha de procurar, a més, d'avançar en els sistemes d'interoperabilitat i interconnexió de l'Administració pública, requereix un temps prudencial d'implantació per ser operatiu, per la qual cosa es preveu una disposició final que permeti l'aplicació plena de les mesures establertes en aquesta iniciativa normativa.

Article 1. Modificació de l'article 47

Es modifica l'article 47 del Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 47.- Notificació

1. La notificació és l'actuació mitjançant la qual l'òrgan que dicta un acte administratiu ho comunica a la persona que resulta afectada en els seus drets o interessos pel dit acte, o al seu representant.
2. L'acte que s'ha de notificar, ha de contenir el text íntegre de la resolució; l'expressió del recurs que sigui procedent; l'òrgan davant el qual han d'interposar el recurs, i el termini per a la seva formulació, amb indicació de si posa fi, o no, a la via administrativa.
3. En els supòsits d'omissió d'alguns dels requisits que estableix l'apartat anterior, si l'acte notificat conté almenys el text íntegre de la resolució, s'entén que l'acte notificat té efectes a partir del moment en què la persona interessada realitzi actuacions de les quals es desprengui el coneixement del contingut i l'abast de la resolució, o interposi qualsevol recurs admès en dret. Mentrestant, l'absència o la irregularitat de la notificació suspèn els terminis de recurs.
4. Les notificacions estan vàlidament efectuades si permeten tenir constància de la seva posada a disposició de la persona interessada o facultada per la llei; de la seva recepció, i de la data en què es practica.
5. Es considera vàlidament efectuada la notificació si la persona interessada, en el supòsit de notificacions practicades al seu domicili, en refusa expressament la recepció. Així mateix, si la notificació es practica a les dependències de l'Administració pública, es considera refusada si la persona interessada no es persona el dia assenyalat o, un cop personada, refusa

recollir la notificació. En aquests supòsits, es deixa constància de l'intent de notificació, s'entén que s'ha completat el tràmit, i es continua la tramitació de l'expedient. En el cas que l'acte notificat sigui el de resolució del procediment, es considera que la persona interessada ha rebut la notificació a tots els efectes.

6. Si la persona interessada rep una notificació per diversos mitjans, es considera notificada en la data de l'última notificació.

7.- L'Administració pública ha de fomentar la utilització dels mitjans electrònics per practicar les notificacions. Si les normes de procediment no indiquen el mitjà per practicar la notificació, la persona interessada ha d'indicar en la sol·licitud la forma de notificació.

Article 2. Addició d'un article 47 bis

S'introdueix un nou article 47 bis al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 47 bis.- Mitjans utilitzats per a la pràctica de les notificacions i efectes

1. Les notificacions es practiquen:

- a) de forma presencial, pel personal de l'Administració pública;
- b) mitjançant correu certificat amb acusament de recepció. S'hi inclou el lliurament per part dels serveis postals;
- c) mitjançant empreses privades de serveis postals o serveis anàlegs;
- d) mitjançant serveis electrònics, oferts per entitats públiques o privades prestadores de serveis de confiança, que compleixin el previst a l'article 47 quater d'aquesta llei;
- e) mitjançant una publicació al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra;
- f) mitjançant altres formes establertes per llei.

2. Les notificacions efectuades pel personal de l'Administració pública, gaudeixen de presumpció de veracitat. A aquest efecte, els tràmits, escrits o diligències que descriuen les circumstàncies en què s'ha practicat la notificació, efectuats pel personal de l'Administració pública, tenen la consideració de documents públics.

3. Les notificacions practicades per altres agents, l'activitat dels quals està regulada per una normativa específica, tenen la qualificació i els efectes que els atorgui la normativa esmentada.

4. En absència d'una norma que reguli l'activitat de les empreses privades prestadores de serveis postals o anàlegs, les notificacions practicades per aquestes

empreses tenen la consideració i els efectes dels documents privats.

Article 3. Addició d'un article 47 ter

S'introdueix un nou article 47 ter al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 47 ter.- Pràctica de notificacions per mitjans no electrònics

1. Quan la notificació es practica en el domicili de la persona interessada, si en el moment de produir-se la notificació, la persona interessada no es troba al domicili indicat a aquest efecte, se'n pot fer càrrec qualsevol persona major de 16 anys que es trobi en el domicili, sempre que se n'indiqui la identitat. En aquest supòsit, la persona diferent de la persona interessada pot refusar-ne la recepció, i en tal cas, la notificació es considera fallida, i no s'aplica el règim jurídic contingut en l'apartat cinquè de l'article 47.

2. Quan la notificació es practica a les dependències de l'Administració pública, el personal de l'Administració pública responsable ha de contactar telefònicament amb la persona interessada, i l'ha de citar un dia concret per a la pràctica de la notificació. Si la comunicació telefònica no és factible inicialment, el personal de l'Administració pública ha d'intentar, durant els dos dies següents, efectuar la comunicació indicada en horaris alternatius, i deixar constància escrita de totes les actuacions practicades. Si dins d'aquest termini no es pot contactar amb la persona interessada, la notificació es considera fallida, i no s'aplica el règim jurídic contingut en l'apartat cinquè de l'article 47.

3. Si en aplicació del que disposen els apartats anteriors, la notificació es considera fallida, o no pot practicar-se per absència, dins del termini dels quinze dies naturals següents es procedeix a efectuar una publicació al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra indicant a la persona interessada, que l'Administració pública ha dictat un acte administratiu que afecta els seus interessos. En aquesta publicació, es concedeix un termini de 5 dies naturals a la persona interessada perquè es personi a les dependències de l'Administració pública, per tal de notificar-li la resolució, que haurà de contenir els requisits regulats a l'article 47.2, havent de ser practicada d'acord amb el que disposa l'article 47.4. Si dins d'aquest termini la persona interessada no es persona a les dependències de l'Administració pública, es considera que la notificació ha estat correctament practicada. Així mateix, si la persona interessada es persona i rebutja la notificació, es considera correctament practicada.

4. El termini de tramitació del procediment queda suspès pel transcurs del temps entre la notificació

fallida i la personació de la persona interessada. No obstant això, si no es produeix la publicació indicada al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra dins del termini establert a l'apartat tercer, no es produeix la suspensió del procediment.

5. Aquest article només és d'aplicació a les persones físiques i jurídiques previstos a l'article 108 quater 2, en relació a la notificació de la inclusió al servei de notificació electrònica, i en aquells casos en què resulta aplicable l'article 47 quater 7. El règim jurídic de la notificació per mitjans no electrònics, de la inclusió al servei de notificació electrònica d'aquestes persones, és el següent:

a) En el cas de notificacions que s'han d'efectuar a representants legals d'empreses o a qualsevol persona jurídica, empresaris o professionals individuals, en cas d'absència del representant, pot fer-se'n càrrec qualsevol treballador o membre de la persona jurídica o empresa present a l'adreça de notificació, i cal deixar constància d'aquesta circumstància, així com de la seva identitat i càrrec dins de l'entitat o empresa. En aquest supòsit, si la persona diferent del representant en refusa la recepció, s'aplica el règim jurídic contingut en l'apartat cinquè de l'article 47.

b) Així mateix, si la notificació es practica a les dependències de l'Administració pública, es considera refusada si el representant o empresari no es persona el dia assenyalat, o un cop personat, refusa recollir la notificació. En aquests supòsits, es deixa constància de l'intent de notificació, es considera complert el tràmit i es continua la tramitació de l'expedient. En el cas que l'acte notificat sigui el de resolució del procediment, es considera, així mateix, per notificat la persona interessada a tots els efectes.

c) Si la notificació no es pot practicar per absència del representant, empresari o de qualsevol persona lligada a l'entitat o empresa de les indicades anteriorment, o si intentada la notificació a la seu de l'Administració pública, no es pot practicar seguint els tràmits establerts a l'article 47 ter 2, la notificació es considera fallida. En aquest supòsit, en el termini dels quinze dies naturals següents es procedeix a la pràctica de la notificació mitjançant publicació al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra, i es deixa constància en l'expedient de totes les circumstàncies relatives al primer intent de notificació, practicant-se la notificació segons el que disposa l'article 47 ter 3.

d) El termini de tramitació del procediment queda suspès pel transcurs del temps entre la notificació fallida i la personació de la persona interessada. No obstant això, si l'Administració pública no publica al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra l'acte administratiu dins del termini establert a l'apartat

anterior, no es produeix la suspensió del procediment.

Article 4. Addició d'un article 47 quater

S'introdueix un nou article 47 quater al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 47 quater.- Pràctica de notificacions per mitjans electrònics

1. Quan així s'estableixi en les normes de procediment, o la persona interessada així ho hagi indicat, els actes administratius s'han de notificar per mitjans electrònics.

2. La persona interessada accedeix a la notificació que regula aquest article utilitzant la seva signatura electrònica, a través del Portal Electrònic de l'Administració pública, des del moment que se l'hi ha notificat la seva alta al servei de notificació electrònica, excepte quan hagi prèviament comunicat l'ús d'un altre servei de notificació electrònica admès per l'Administració pública.

3. La notificació es practica mitjançant l'accés de la persona interessada, degudament acreditada amb la seva signatura electrònica, al servei de notificació electrònica corresponent, que necessàriament ha de complir els requisits d'un servei qualificat de lliurament electrònic i garantir el compliment dels requisits que estableix l'article 47 per considerar correctament practicada la notificació.

4. S'entén que la notificació està vàlidament practicada el dia en què la persona interessada o el seu representant accedeixen al seu contingut.

5. Un cop transcorreguts quinze dies des que la notificació s'ha posat a disposició de la persona interessada a la Seu Electrònica, si no se n'ha produït l'accés al contingut, s'entén que la notificació ha estat refusada, i s'aplica el que estableix l'article 47.5 d'aquesta llei. La persona interessada pot escollir fins a trenta dies naturals en els quals l'Administració pública no pot procedir a efectuar-li notificacions electròniques.

6. La persona interessada pot indicar el mecanisme telemàtic pel qual vol rebre avisos automàtics de les notificacions que l'afecten. No obstant això, aquests avisos no tenen efectes notificadors, i davant de qualsevol discrepància entre l'avís i la notificació, preval sempre la notificació. Així mateix, les possibles disfuncions del sistema d'avisos no condicionen l'efectivitat de la notificació electrònica.

7. No es practica la notificació electrònica en el cas d'actes que continguin elements incompatibles amb la conversió electrònica. Tampoc es practica en els actes que tinguin per objecte el lliurament a la

persona interessada de mitjans de pagament en format físic.

Article 5. Addició d'un article 106 bis

S'introdueix un nou article 106 bis al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 106 bis.- Els registres de l'Administració pública

1. Cada Administració pública ha de disposar d'un registre general electrònic únic, en el qual s'han d'inscriure els assentaments corresponents i els moviments d'entrada i sortida de documents presentats o lliurats. Aquest registre ha de complir les mesures de seguretat regulades en la legislació de protecció de dades de caràcter personal. No obstant això, cada Administració pública pot disposar de registres manuals mentre s'implanta el registre electrònic, i també en pot disposar si per qualsevol raó no considera factible la utilització dels mecanismes electrònics.

2. L'òrgan competent ha de crear el registre general electrònic mitjançant l'aprovació d'una disposició de caràcter general que es publica al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra, i n'ha d'especificar la data i l'hora oficials, i els dies que són inhàbils.

3. Al Portal Electrònic de l'Administració pública, que serveix d'entrada al registre general electrònic, hi ha d'haver la informació de tots els tràmits que es poden fer mitjançant el registre electrònic.

4. Els assentaments al registre s'han de fer respectant l'ordre temporal d'entrada i sortida de documents, amb indicació de la data i l'hora en què es produeixen.

5. Un cop emplenat el tràmit de registre, els documents s'han de traslladar de manera immediata als seus destinataris o a les unitats administratives competents per raó de la matèria, per a la seva tramitació.

6. Cada assentament que es practica en el registre té assignat un número únic amb identificació del tràmit efectuat, data i hora de presentació, identificació de la persona interessada, òrgan administratiu o Administració pública destinatària, referència del contingut del document, i identificació de l'òrgan que realitza l'assentament en els supòsits de documents de sortida cursats per l'Administració pública.

7. Els encarregats del registre han d'emetre de manera immediata un rebut acreditatiu dels documents presentats, que s'ha de notificar a la persona interessada, en el qual hi consta la data i l'hora de la recepció, el nombre d'entrada, la relació de documents aportats, i una còpia de l'escrit

presentat, per garantir la integritat del document i la seva recepció per part de l'Administració pública.

8. En el supòsit de presentació de sol·licituds i documents de manera electrònica, el sistema ha de garantir l'expedició de tots els documents indicats a l'apartat anterior, que s'han de remetre de forma telemàtica a la persona interessada.

9. Els interessats poden fer servir serveis qualificats de lliurament electrònic que hagin estat admesos per l'Administració pública per a la remissió dels documents i comunicacions al registre electrònic.

Article 6. Addició d'un article 106 ter

S'introdueix un nou article 106 ter al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 106 ter.- La finestra única

1.- El present precepte només regeix per la presentació de documents de manera presencial.

2. Els ciutadans poden presentar els documents necessaris en les seves relacions amb el Govern i els Comuns, a qualsevol dels seus registres, independentment de l'Administració pública competent en la matèria.

3. A aquest efecte, els documents que s'adrecin al Govern o als Comuns poden presentar-se:

a) A les oficines diplomàtiques d'Andorra a l'estranger.

b) Al registre de l'Administració pública a la qual es dirigeixin.

c) Als registres del Govern i de qualsevol Comú.

d) En qualsevol altre registre que estableixi la legislació vigent.

4. Un cop presentada la documentació, l'Administració pública receptora ha de traslladar els documents a l'Administració pública competent en el termini màxim de 5 dies des de la recepció. A aquest efecte, el termini de tramitació del procediment s'inicia el dia que la documentació entra al registre de l'Administració pública competent per a la resolució. La data de recepció de la documentació per part de l'Administració pública competent és notificada a la persona interessada.

5. Cada Administració pública ha de garantir la interoperabilitat i la interconnexió dels seus registres electrònics amb els de les altres Administracions públiques, mitjançant sistemes tècnicament compatibles que assegurin la transmissió telemàtica dels assentaments registrals i els documents presentats en qualsevol dels registres.

6. La documentació lliurada davant l'Administració pública s'ha de digitalitzar de forma qualificada, en els termes previstos per la legislació de serveis de

confiança, per incorporar-la a l'expedient administratiu electrònic, i s'ha de retornar als interessats, excepte en aquells supòsits en què, per la normativa aplicable, l'Administració pública s'ha de quedar els originals en possessió o quan la digitalització és irrealitzable.

Article 7. Addició d'un article 106 quater

S'introdueix un nou article 106 quater al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 106 quater.- Còmput de terminis en els registres de l'Administració pública

1. El registre electrònic de cada Administració pública ha d'indicar la data i l'hora oficials del seu portal electrònic, que ha de comptar amb les mesures necessàries per garantir-ne la integritat.
2. El registre electrònic permet presentar documents tots els dies de l'any, durant les vint-i-quatre hores del dia.
3. La presentació d'un document en dia inhàbil s'entén efectuada a la primera hora del primer dia hàbil següent. Aquests documents s'entenen presentats d'acord amb l'hora d'entrada en el dia inhàbil, i es consideren anteriors als que s'han presentat en el primer dia hàbil següent.
- 4.- A l'efecte del compliment de tràmits i terminis per part de cada Administració pública, el còmput es determina mitjançant la data i l'hora en què es practica l'assentament al registre electrònic de l'Administració pública competent per resoldre.

Article 8. Addició d'un article 108 bis

S'introdueix un nou article 108 bis al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 108 bis.- Formes d'identificació de la persona interessada o del seu representant

1. L'Administració pública ha d'identificar personalment la persona interessada o el seu representant. Per això, n'han de verificar el nom i cognoms; raó social, nom comercial o qualsevol altra denominació de l'entitat o empresa, i que constin en el document oficial d'identificació de la persona física o jurídica.
2. Quan la relació amb l'Administració pública s'efectua per mitjans electrònics, el sistema utilitzat ha de tenir un mecanisme previ que permeti garantir la identitat de la persona. Per reglament, es determinaran els sistemes admesos.
3. L'Administració pública ha de requerir la signatura o segell de la persona que compareix, de forma electrònica o manual, per presentar sol·licituds; declaracions responsables; formular

al·legacions i proposar proves; interposar recursos; desistir d'accions i renunciar als seus drets.

Article 9. Addició d'un article 108 ter

S'introdueix un nou article 108 ter al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 108 ter.- Sistemes de signatura i segell admesos

1. Quan les relacions amb l'Administració pública s'efectuen per mitjans electrònics, els sistemes vàlids de signatura i segell admesos es determinaran mitjançant l'aprovació d'una norma reglamentària. En tot cas, l'Administració pública admet l'ús de la signatura electrònica avançada basada en un certificat qualificat, de la signatura electrònica qualificada, i del segell electrònic avançat basat en un certificat qualificat o en un segell electrònic qualificat.
2. La persona interessada o el seu representant poden utilitzar el sistema de signatura admès que considerin adequat, i han d'acreditar l'autenticitat de la manifestació de la seva voluntat, així com la inalterabilitat i la integritat del document presentat.

Article 10. Addició d'un article 108 quater

S'introdueix un nou article 108 quater al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 108 quater.- Drets i obligacions derivats de l'aplicació de mitjans electrònics a l'Administració pública

1. Llevat que una llei estableixi l'obligació de comunicar-se amb l'Administració pública a través de mitjans electrònics, les persones físiques poden escollir, quan s'iniciï el procediment, la manera de relacionar-se amb l'Administració pública.
2. Les persones jurídiques, i les persones físiques que exerceixin una activitat professional, mercantil, comercial, industrial o de naturalesa anàloga, quan es relacionin amb l'Administració pública en l'exercici d'aquesta activitat, ho han de fer únicament a través de mitjans electrònics.
3. La persona que representi la persona interessada actua a través de mitjans electrònics si el seu representat ha triat aquesta opció com a mitjà de comunicació, o si és un subjecte obligat per aquesta llei a comunicar-se amb mitjans electrònics. Així mateix, si el representant exerceix una activitat professional regulada en l'apartat anterior, actuarà per mitjans electrònics, amb independència de la condició de la persona que representa.
4. Excepcionalment, els obligats a utilitzar mitjans electrònics poden sol·licitar a l'instructor de l'expedient la utilització d'altres mecanismes en la

seva relació amb l'Administració pública, i han d'acreditar la impossibilitat de comunicar-se electrònicament. La sol·licitud es resol en el termini de cinc dies, i contra aquesta decisió no es pot interposar recurs.

5. El personal de l'Administració pública, en les relacions internes de l'Administració pública, actua únicament a través de mitjans electrònics, utilitzant la signatura electrònica en la subscripció dels documents administratius.

Article 11. Addició d'un nou Capítol

S'introdueix un nou Capítol al Codi de l'Administració, amb el número XI, després de l'article 132, que queda redactat en els termes següents:

Capítol XI

L'ADMINISTRACIÓ ELECTRÒNICA

Article 12. Addició d'un article 133

S'introdueix un nou article 133 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 133. - El Portal Electrònic de l'Administració pública

1. El Portal Electrònic de l'Administració pública és l'adreça electrònica, a disposició dels ciutadans a través de sistemes de comunicacions electròniques, quina titularitat correspon a una o diverses Administracions públiques.

2.- El Portal Electrònic de l'Administració pública conté la informació institucional de cada Administració pública, i suposa el mitjà d'accés als recursos electrònics que posa cada Administració pública al servei dels ciutadans mitjançant les corresponents Seus Electròniques.

3. L'Administració pública titular és la responsable de garantir la veracitat, la integritat, la seguretat, i l'actualització de la informació i dels serveis als quals es pot accedir, havent de complir així mateix els principis d'accessibilitat, neutralitat, qualitat i interoperabilitat del sistema.

4. Cada Administració pública ha d'identificar l'òrgan responsable del portal electrònic i l'autoritat o personal de l'Administració pública titular d'aquest òrgan.

5. Normes de responsabilitat.

a) L'Administració pública no és responsable, excepte que s'indiqui el contrari, del contingut, la integritat, la veracitat o l'actualització de cap dels vincles o enllaços que puguin trobar-se inclosos en el Portal Electrònic de l'Administració pública, que corresponen a un organisme o Administració pública diferent. Tampoc és responsable de l'accés per part

dels usuaris, ni del resultat obtingut com a conseqüència d'aquest accés, ni dels danys i perjudicis que se'n puguin derivar.

b) En aquest cas, el Portal Electrònic de l'Administració pública estableix els mitjans necessaris perquè l'usuari conegui si el vincle o hiperenllaç al qual accedeix correspon a un organisme o Administració pública diferent.

Article 13. Addició d'un article 134

S'introdueix un nou article 134 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 134.- La Seu Electrònica

1. La Seu Electrònica és l'adreça electrònica de l'Administració pública, a la qual s'accedeix des del Portal Electrònic de l'Administració pública, i a través de la qual els ciutadans, les entitats i altres Administracions públiques poden accedir a la informació, als serveis i als tràmits electrònics. Així mateix, la Seu Electrònica constitueix el lloc d'accés dels interessats als expedients dels que són part. La seva denominació s'ha de publicar al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

2. Normes de creació de les Seus Electròniques de l'Administració pública.

a) Cada Administració pública pot establir una Seu Electrònica principal i crear altres Seus Electròniques dependents.

Les Seus Electròniques dependents han de ser accessibles des de l'adreça electrònica de la Seu Electrònica principal, sense perjudici que sigui possible l'accés electrònic directe, i han de complir els mateixos requisits que la Seu Electrònica principal.

b) Les Seus Electròniques es creen mitjançant una norma, que s'ha de publicar al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

3. Titularitat, gestió i administració.

La Seu Electrònica és titularitat de cada Administració pública. La seva gestió i administració corresponen a l'òrgan encarregat dels tràmits administratius, a menys que no s'indiqui el contrari en la norma de creació.

4. Continguts de la Seu Electrònica de l'Administració pública.

a) Els continguts publicats a la Seu Electrònica de l'Administració pública han de respectar els principis d'accessibilitat i usabilitat d'acord amb les normes establertes, els estàndards oberts i, si escau, d'altres que siguin d'ús generalitzat.

b) La Seu Electrònica de l'Administració pública s'ha de dotar de les mesures de seguretat que garanteixin

l'autenticitat i la integritat dels continguts, així com l'accés permanent, llevat dels supòsits previstos per llei.

5. Disponibilitat de la Seu Electrònica de l'Administració pública.

La Seu Electrònica de l'Administració pública ha d'estar disponible tots els dies de l'any i durant les vint-i-quatre hores del dia, excepte per una situació extraordinària o per incidències tècniques.

6. Data i hora oficials i calendari de la Seu Electrònica.

La Seu Electrònica es regeix per la data i l'hora, així com pel calendari oficial de l'òrgan titular de la mateixa, que hi figuren de forma visible.

7. Formulació de suggeriments i queixes.

La Seu Electrònica disposa d'un espai per a la formulació de consultes, suggeriments i queixes per via electrònica, on s'indica la possibilitat d'utilitzar altres mitjans no electrònics amb els mateixos efectes.

8. Normes de responsabilitat.

a) L'Administració pública no és responsable, excepte que s'indiqui el contrari, del contingut, la integritat, la veracitat o l'actualització de cap dels vincles o enllaços que puguin trobar-se inclosos en una o diverses de les seves Seus Electròniques, que corresponguin a un organisme o Administració pública diferent. Tampoc és responsable de l'accés per part dels usuaris, ni del resultat obtingut com a conseqüència d'aquest accés, ni dels danys ni perjudicis que se'n puguin derivar.

b) En aquest cas, la Seu Electrònica estableix els mitjans necessaris perquè l'usuari conegui si el vincle o hiperenllaç al qual accedeix correspon a un organisme o Administració pública diferent.

Article 14. Addició d'un article 135

S'introdueix un nou article 135 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 135.- Sistemes d'identificació de l'Administració pública

1. L'Administració pública pot utilitzar el segell electrònic basat en un certificat electrònic qualificat, segons els requisits exigits per la normativa de signatura electrònica, com a mitjà d'identificació.

2. L'Administració pública ha d'adoptar les mesures necessàries per efectuar la verificació dels seus segells electrònics.

Article 15. Addició d'un article 136

S'introdueix un nou article 136 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 136.- Signatura electrònica de les autoritats i del personal al servei de l'Administració Pública

1. L'autoritat o el personal de l'Administració pública que té competències atribuïdes, quan realitza actuacions mitjançant la utilització de sistemes electrònics, s'ha d'identificar mitjançant la utilització d'un certificat electrònic qualificat.

2. Cada Administració pública ha de determinar el sistema de signatura electrònica utilitzat en la seva organització, que ha de garantir la identificació de l'autoritat o del personal de l'Administració pública, i la denominació de l'òrgan del qual sigui titular. Per raons de seguretat i de privacitat, la identificació personal es pot substituir per un codi alfanumèric.

Article 16. Addició d'un article 137

S'introdueix un nou article 137 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 137.- Intercanvi electrònic de dades i informació en el si de cada Administració pública, i en les relacions entre Administracions públiques

1. Les comunicacions electròniques efectuades dins d'una mateixa Administració pública o entre Administracions públiques diferents, i els documents electrònics continguts en aquestes comunicacions, es consideren vàlids a l'efecte de la seva autenticació, i respecte a la identitat d'emissors i receptors.

2. En les comunicacions internes, cada administració ha de fixar les condicions amb què es regeixen aquestes comunicacions, així com els emissors i els receptors autoritzats, i el tipus d'informació intercanviable.

3. En ambdós tipus de relació mitjançant sistemes electrònics, s'ha de garantir la seguretat de les comunicacions i la protecció de les dades intercanviades.

Article 17. Addició d'un article 138

S'introdueix un nou article 138 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 138.- Interoperabilitat de la signatura electrònica

1. En les relacions externes, l'Administració pública ha de regular els tràmits i els documents que poden ser tramitats mitjançant signatura electrònica avançada basada en un certificat qualificat o mitjançant signatura electrònica qualificada.

2. En les seves relacions internes, així com en les relacions amb altres Administracions públiques, i per complir el principi d'interoperabilitat, quan una Administració pública utilitza sistemes de signatura electrònica no avançada, ha de superposar un segell electrònic avançat basat en un certificat qualificat o en un segell electrònic qualificat.

Article 18. Addició d'un article 139

S'introdueix un nou article 139 al Codi de l'Administració, que queda redactat en els termes següents:

Article 139.- Els Arxius electrònics de documents de l'Administració pública

1. Amb excepció dels supòsits en què sigui impossible, i que s'han de justificar, tots els documents utilitzats per l'Administració pública en l'exercici de les seves competències, incloent-hi els actes administratius de tràmit o definitius, s'han d'arxivar a través de mitjans electrònics. A aquests efectes, els documents en suport paper s'han de digitalitzar de forma qualificada, en els termes previstos per la legislació de serveis de confiança.

2. Els mitjans utilitzats per a l'arxiu electrònic han de disposar dels mitjans de seguretat adequats que garanteixen la integritat, l'autenticitat, la confidencialitat, la protecció i la conservació dels documents arxivats i la traçabilitat dels seus accessos. Així mateix, s'han d'adoptar les mesures necessàries per assegurar la identificació dels usuaris dels arxius i el seu control d'accés, i el compliment de les normes relatives a la protecció de dades de caràcter personal.

3. L'Administració pública ha de disposar dels mecanismes que permetin la conservació i la recuperació dels documents arxivats per mitjans electrònics, de manera que puguin ser accessibles amb el seu contingut íntegre durant tot el temps que hagin de romandre operatius i disponibles.

Article 19. Addició d'una disposició addicional tercera

S'introdueix una disposició addicional tercera al Codi de l'Administració, que queda redactada en els termes següents:

Disposició addicional tercera

1. Les Administracions públiques poden cedir-se dades personals sense el consentiment del seu titular, sempre que l'Administració pública requeridora justifiqui que les dades sol·licitades són necessàries per a l'exercici de les seves competències, o estan relacionades amb fins científics, històrics o estadístics. En cas que l'Administració pública requeridora no acrediti el que s'ha exposat

anteriorment, l'Administració pública requerida pot refusar-ne la cessió.

2. Els mitjans tècnics utilitzats per l'Administració pública que continguin dades de caràcter personal han de disposar dels mecanismes adequats per garantir, en tot moment, la traçabilitat dels seus accessos.

3. Es garanteix el dret dels titulars de les dades de caràcter personal que són en poder de l'Administració pública de comprovar les cessions de dades realitzades, en aplicació del que disposa aquesta disposició, llevat que la cessió hagi estat acordada en una matèria sotmesa legalment al deure de secret.

Article 20. Addició d'una disposició final

S'introdueix una disposició final al Codi de l'Administració, a continuació de la Disposició única que passa a denominar-se Disposició final primera, que queda redactada en els termes següents:

Disposició final segona

L'article 137 i la disposició addicional tercera tenen la consideració de Llei Qualificada.

Disposició transitòria primera

Durant el període transitori en què no es pugui practicar la notificació per mitjans electrònics, la notificació dels actes administratius a les persones físiques i jurídiques previstes a l'article 108 quater 2, s'ha de fer mitjançant sistemes de notificació no electrònica, i s'aplica el règim jurídic de notificació de la inclusió al servei de notificació electrònica, regulat al apartat 5 de l'article 47 ter d'aquesta llei.

Disposició transitòria segona

Els procediments administratius que s'han iniciat abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei, es continuen tramitant i resolent d'acord amb les normes vigents en aquell moment.

Disposició final primera

S'introdueix un nou apartat 5 a l'article 7 de la Llei 35/2014, del 27 de novembre, de serveis de confiança electrònica, que queda redactat en els termes següents:

5. Sense perjudici de les disposicions legals i reglamentàries relatives a la representació de persones jurídiques, un segell electrònic qualificat que s'utilitzi en el marc d'actes jurídics subjectes a la legislació andorrana és equivalent a la signatura manuscrita de la persona física que representa la persona jurídica que va crear el segell.

El titular d'un certificat de segell electrònic qualificat ha de prendre les mesures necessàries per establir el nom, la qualitat i els poders de la persona física que

representa la persona jurídica i que utilitza el segell electrònic qualificat, de manera que cada vegada que s'utilitzi el segell, el seu propietari i, si escau, les autoritats administratives o judicials competents que intervinguin en la investigació i detecció d'infraccions puguin establir la identitat i els poders de representació de la persona física.

Disposició final segona

S'encomana al Govern que en el termini de 6 mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta llei, publiqui al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra els texts refosos del codi de l'Administració, del 29 de març de 1989 i de la Llei 35/2014, del 27 de novembre, de serveis de confiança electrònica.

Disposició final tercera

1. Aquesta llei entra en vigor l'endemà de ser publicada al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.
2. Els articles 47 quater; 106 bis; 106 quater; 108 ter; 108 quater, el capítol XI, i el segon apartat de la disposició addicional tercera, entren en vigor en el termini de 2 anys a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei.
3. A aquest efecte, cada Administració pública disposa d'aquest termini per adoptar les mesures necessàries.
4. Durant aquest període transitori, cada Administració pública que hagi implantat les mesures adequades per a la plena aplicació de les disposicions esmentades a l'apartat segon d'aquesta disposició, ha de publicar al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra un anunci per manifestar aquesta circumstància, i indicar el dia a partir del qual aquesta llei serà plenament aplicable en l'àmbit de les seves competències.

3- PROCEDIMENTS ESPECIALS

3.2.1 Projectes de llei qualificada

Edicte

La Sindicatura, en reunió tinguda el dia 18 de setembre del 2018, ha examinat el document que li ha tramès el M. I. Sr. Cap de Govern, registrat en data 12 de setembre del 2018, sota el títol **Projecte de llei qualificada de tècniques de reproducció humana assistida** i, exercint les competències que li atribueix el Reglament del Consell General en els articles que es citaran, ha acordat:

1. D'acord amb l'article 18.1.d), admetre a tràmit aquest escrit, sota la qualificació de Projecte de llei qualificada, i procedir a la seva tramitació com a tal.

2. D'acord amb l'article 92.2, ordenar la seva publicació i obrir un període de quinze dies per a la presentació d'esmenes. Aquest termini finalitza el dia 9 d'octubre del 2018, a les 17.30h.

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 18 de setembre del 2018

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

Projecte de llei qualificada de tècniques de reproducció humana assistida

Exposició de motius

I

Les tècniques de reproducció humana assistida han suposat un dels principals avenços de la ciència en les últimes dècades i han permès solucionar molts dels problemes derivats de l'esterilitat i de la infertilitat. D'aquesta manera, les tècniques fan que els desitjos de procrear de moltes parelles puguin ser una realitat, salvant els obstacles provocats per diverses patologies que tenen una incidència cada vegada més gran, com a conseqüència de diferents factors, entre els quals destaquen els hàbits de vida i l'estrès propi de les societats modernes i essencialment urbanes.

Això connecta directament amb el deure que recau sobre els poders públics de promoure una política de protecció de la família, com a element bàsic de la societat, en els termes en què es proclama en l'article 13.2 de la Constitució, i en relació també amb la doctrina del Tribunal Europeu de Drets Humans per la qual es consagra el dret a formar una família com a expressió del dret al respecte de la vida familiar de l'article 8 del Conveni europeu de drets humans, en relació amb l'article 12.

Al mateix temps, la procreació constitueix una decisió personalíssima que s'emmarca necessàriament en el reconeixement del lliure desenvolupament de la pròpia personalitat, i en conseqüència, en la protecció de l'autonomia personal, elements que es poden derivar de la proclamació general dels principis de llibertat i dignitat humana que consagra l'article 1.2 i del principi d'intangibilitat de la dignitat de l'article 4 de la Constitució.

Així mateix, les dites tècniques han avançat no només com a remei a la impossibilitat de procrear, sinó també per diagnosticar i, en alguns casos, evitar la transmissió de malalties mitjançant la seva aplicació en l'embrió. Com a factor associat al progrés de les

tècniques reproductives, el desenvolupament actual de la medicina genètica, a través, per exemple, de la proliferació de la prova de detecció de portadors de malalties congènites, obre un futur esperançador per reduir molts problemes de salut greus que afecten la població.

Tot això comporta la conveniència de regular les tècniques de diagnòstic que, respectant la dignitat humana i la protecció de la vida, permetin prevenir les anomalies congènites, com podria ser, en determinats casos, el diagnòstic genètic preimplantacional.

La regulació d'aquestes tècniques ha de tenir com a únic objectiu el preventiu i terapèutic dins del ple respecte a la dignitat de la persona.

Així, com a garantia d'un ús purament preventiu i terapèutic del diagnòstic genètic preimplantacional, s'estableix el deure legal de comunicar l'aplicació d'aquesta tècnica o, si escau, sol·licitar una autorització al ministre responsable de la salut, amb un informe previ de la Comissió de Reproducció Humana Assistida, en els casos legalment previstos.

II

El desenvolupament de les tècniques de reproducció humana assistida s'ha vist reflectit normativament, des de fa temps, en els països del nostre entorn i en la majoria de països d'Europa. Aquestes legislacions, algunes de les quals fins i tot han viscut modificacions durant els últims anys, no responen a un model regulador únic, sinó que es poden observar diferències ostensibles tant pel que fa als requisits que han d'acomplir els usuaris de les dites tècniques com als supòsits en què aquestes tècniques poden ser aplicades. De manera que no es pot afirmar que hi hagi un model únic o generalitzat de regulació de les tècniques, sinó que, al contrari, hi ha diferents models que responen al context social, cultural, religiós i fins i tot econòmic del sistema jurídic en què pretenen ser implementades, així com el moment en què es van elaborar.

La diversitat reguladora que s'observa a Europa ha determinat la proclamació per part del Tribunal Europeu de Drets Humans que en aquest àmbit de la regulació resulta aplicable la doctrina del marge d'apreciació nacional, de manera que sota el Conveni europeu de drets humans poden restar emparades les diferents regulacions atès el context del país corresponent. En la recent sentència *Parrilla vs. Itàlia*, del 2015, el Tribunal va considerar que, si bé el dret a acudir a les tècniques s'avé amb l'article 8 del Conveni, tractant-se d'una clara expressió del dret a la intimitat familiar, això no impedeix que els estats disposin d'un gran marge de decisió sobre la seva extensió i els límits.

III

Les tècniques de reproducció humana assistida presenten, com és habitual en un àmbit tan pròxim a valors constitucionals i humans tan transcendents com la vida i el seu origen, importants controvèrsies ètiques i legals. Per aquest motiu, moltes de les regulacions aprovades en l'entorn del Principat no només aspiren a promoure el desenvolupament efectiu de les dites tècniques, dotant-les d'un marc de seguretat jurídica, sinó també a establir els límits que poden ser considerats intolerables des de la perspectiva de la dignitat humana.

En aquest sentit, trobem un important marc de referència tant en la Declaració universal sobre el genoma humà i els drets humans del 1997 de la Unesco, l'article 11 de la qual estableix que no s'han de permetre les pràctiques que siguin contràries a la dignitat humana, com la clonació amb fins reproductius d'éssers humans, i en la Declaració universal sobre bioètica i drets humans del 2005, l'article 16 de la qual estableix que s'haurien de tenir degudament en compte les repercussions de les ciències de la vida en les generacions futures, particularment pel que fa a la constitució genètica, com en el Conveni per a la protecció dels drets humans i la dignitat de l'ésser humà pel que fa a les aplicacions de la biologia i la medicina del 1997.

El Protocol addicional al Conveni d'Oviedo sobre la prohibició de la clonació d'éssers humans del 1998 reforça la protecció de la dignitat humana en l'àmbit de la clonació.

La prohibició de la clonació humana i la moratòria en el recurs a altres tècniques que poden desenvolupar-se en l'àmbit de la reproducció humana assistida també han estat reclamades pel Comitè Internacional de Bioètica (IBC) de la Unesco en el seu informe del 2 d'octubre del 2015 sobre l'actualització de la reflexió sobre el genoma humà i els drets humans (*Report of the IBC on Updating Its Reflection on the Human Genome and Human Rights*) i la Resolució del Parlament Europeu sobre la clonació humana del 7-9-2000, en què es declara que la "clonació terapèutica", que comporta la creació d'embrions humans amb finalitats exclusives de recerca, suposa un profund dilema moral, així com traspasar de forma irreversible una frontera en les normes de recerca, i és contrària a la política pública aprovada per la Unió Europea. La mateixa Resolució reitera la seva crida perquè, amb la finalitat d'evitar la producció d'embrions superflus, s'utilitzin tècniques d'inseminació artificial humana que no produeixin un nombre excessiu d'embrions.

Així, les tècniques autoritzades a l'annex I es deriven d'un procediment previ d'examen sota criteris científics i clínics de fiabilitat i seguretat, així com

del respecte als drets fonamentals i als principis de la llei de les tècniques existents.

IV

La Llei, en consideració als amplis termes en què s'expressa l'article 8 de la nostra Constitució, que estenen la plena protecció de la vida a les seves diferents fases, ha decidit incloure en el seu àmbit tot el desenvolupament del nasciturus, tant en la fase embrionària com en la de fetus.

La protecció exigida de l'embrió i de la mare també comporta la conveniència d'introduir determinats límits a les tècniques, com per exemple el nombre d'òvuls fecundats que es puguin implantar en cada cicle, i a més, procurar que el nombre d'aquests òvuls que es fecundin sigui proporcional al projecte reproductiu, en el sentit de ser el nombre indispensable per portar-lo a terme, amb la finalitat d'evitar una excessiva crioconservació d'embrions que faciliti un destí que no sigui estrictament reproductor i que es mostri respectuós amb el principi de dignitat de la vida humana i de la plena protecció d'aquesta vida en les seves diferents fases. En aquest sentit, l'aplicació de les tècniques de reproducció humana assistida s'inspirarà en els principis d'indicació mèdica, gradualitat de les intervencions, proporcionalitat, indispensabilitat i menor envaïment.

La protecció de l'embrió es pretén obtenir, entre altres garanties, mitjançant la creació d'una comissió de reproducció humana assistida que haurà de vetllar, per mitjà de les seves facultats d'autorització i coneixement, per un ús de les mateixes facultats dins el ple respecte a la dignitat humana. Aquesta comissió haurà de mostrar l'agilitat necessària que permeti respondre adequadament i en un termini raonable a les consultes i autoritzacions que se'ls formuli, motiu pel qual en la seva configuració s'ha optat per una composició reduïda i un mètode de treball flexible que pugui prendre avantatge sobre les noves tecnologies en la comunicació.

Pel que fa a les donacions, el dret a la protecció de la salut dels fills nascuts a partir de tractaments de reproducció assistida comporta la conveniència d'aplicar un règim que no impliqui l'estricta anonimat del donant sinó un caràcter reservat o confidencial de la seva donació. Per aquest motiu, la Llei ha previst la possibilitat d'accés a les informacions que puguin resultar necessàries o rellevants per garantir aquest dret.

En consideració a aquestes circumstàncies, es crea un registre de reproducció humana assistida amb finalitats de reproducció humana, en el qual es consignaran els fills nascuts de cada un dels donants, la seva identitat i la seva localització en el moment de la donació i de l'ús. Així mateix, es registraran les

dades sobre la tipologia de tècniques i procediments, taxes d'èxit i altres qüestions que serveixin per comprovar que les activitats dels centres corresponents s'ajusten plenament a les previsions contingudes en aquesta Llei. També es recollirà el nombre d'embrions que es conservin en cada centre o servei de reproducció assistida. Aquest Registre també tindrà un paper essencial en l'àmbit del control del risc de consanguinitat, que en una comunitat com ara la del Principat d'Andorra pot ser molt rellevant.

La Llei conclou amb el règim d'infraccions i sancions corresponent, en el qual es defineixen les conductes prohibides i se'ls assignen les sancions corresponents, sense perjudici dels tipus que ja estan descrits en el Codi penal en aquest mateix àmbit.

Capítol primer. Disposicions generals

Article 1. Objecte i àmbit d'aplicació de la Llei

1. Aquesta Llei té per objecte:

- a) Regular l'aplicació de les tècniques de reproducció humana assistida acreditades científicament i clínicament indicades.
- b) Regular l'aplicació de les tècniques de reproducció humana assistida i altres tècniques en la prevenció i el tractament de malalties d'origen genètic, sempre que hi hagi les garanties diagnòstiques i terapèutiques suficients i siguin degudament autoritzades en els termes previstos en aquesta Llei.
- c) Regular els supòsits i els requisits d'utilització de gàmetes i embrions in vitro humans crioconservats, així com les condicions pel seu tractament i la seva eventual desestimació.

2. La Llei resulta aplicable als diferents centres i serveis sanitaris que portin a terme dites tècniques de reproducció humana assistida al Principat d'Andorra, tant públics com privats.

Article 2. Principis i garanties de la reproducció humana assistida

La realització de qualsevol activitat de reproducció humana assistida inclosa en aquesta Llei es regeix pels principis següents i està sotmesa a l'observança de les garanties següents:

- a) Es garanteix la dignitat i la identitat de l'ésser humà respecte de qualsevol tècnica, sigui quina sigui la seva finalitat, que impliqui una intervenció sobre éssers humans. Es garanteix a tothom, sense cap discriminació, el respecte a la seva integritat i als seus altres drets i llibertats fonamentals.
- b) Es garanteix la confidencialitat en el tractament de les dades de caràcter personal derivades de les tècniques de reproducció humana assistida, de

conformitat amb el que s'estableix en la normativa corresponent.

c) Es garanteix la confidencialitat i la gratuïtat de les donacions, sense que en cap cas no es puguin establir compensacions més enllà de les merament rescabamentàries.

d) L'autorització i el desenvolupament de qualsevol tècnica diferent de les autoritzades per aquesta Llei requereix l'avaluació prèvia i l'autorització expressa del ministre responsable de la salut, amb l'informe previ favorable de la Comissió de Reproducció Humana Assistida.

e) L'aplicació i el desenvolupament de les tècniques de reproducció humana assistida es desenvolupen d'acord amb el principi de precaució per tal de prevenir i evitar riscos per a la vida i la salut.

f) Es garanteix la traçabilitat de les donacions amb la finalitat de protegir la salut dels fills concebuts a partir de tècniques de reproducció humana assistida.

Article 3. Definicions

1. Als efectes d'aquesta llei es considera:

Consell genètic: Procediment destinat a informar una persona sobre les possibles conseqüències per a la seva descendència dels resultats d'una anàlisi o un cribratge genètic, els avantatges i riscos i, si escau, a assessorar-la en relació amb les possibles alternatives derivades de l'anàlisi en l'àmbit de la reproducció. Pot tenir lloc tant abans com després d'una prova o cribratge genètic i fins i tot en absència de prova i cribratge.

Consentiment informat: Tota manifestació de voluntat lliure, específica, informada i inequívoca per la qual l'interessat accepta, ja sigui mitjançant una declaració, ja sigui mitjançant una clara acció afirmativa, qualsevol actuació que afecti la salut.

Dades genètiques: Dades personals relatives a les característiques genètiques heretades o adquirides d'una persona física que proporcionen una informació única sobre la fisiologia o la salut d'aquesta persona, obtingudes en particular de l'anàlisi d'una mostra biològica d'aquesta persona.

Diagnòstic genètic preimplantacional: Procediment destinat a detectar les possibles anomalies cromosòmiques o alteracions genètiques que podrien tenir els embrions in vitro abans de ser transferits a l'úter matern.

Embrió: Fase del desenvolupament embrionari que compta d'ençà del moment en què l'ovòcit fecundat es troba en l'úter d'una dona fins que es produeix l'inici de l'organogènesi, i que finalitza al cap de cinquanta-sis dies a partir del moment de la fecundació, llevat del còmput dels dies en què el desenvolupament s'hagués pogut aturar.

Embrió in vitro: Qualsevol embrió resultat de l'ús de les tècniques de reproducció humana assistida fins a la implantació en l'úter matern, la qual no pot produir-se en un període superior a catorze dies d'ençà de la fecundació de l'ovòcit, tret dels temps de crioconservació.

Article 4. Tècniques de reproducció humana assistida

1. Les tècniques de reproducció humana assistida que, de conformitat amb el que es determina a l'article 1, compleixen les condicions d'acreditació científica i clínica són les relacionades dins l'annex I d'aquesta llei.

2. L'aplicació de qualsevol altra tècnica no relacionada dins l'annex I requereix l'autorització expressa prèvia del ministre responsable de la salut, amb l'informe previ favorable de la Comissió de Reproducció Humana Assistida. En aquest cas, el ministre responsable de la salut ha d'emetre una resolució motivada que autoritza o denega aquesta pràctica i, si escau, determina el seu caràcter de tècnica estàndard autoritzada per aplicar puntualment o de tècnica experimental que es practicarà de forma provisional i tutelada.

3. El Govern, mitjançant un reglament i amb l'informe previ favorable de la Comissió de Reproducció Humana Assistida, pot actualitzar l'annex I, per tal d'adaptar-ne el contingut als avenços científics i tècnics. Pot incorporar-hi les tècniques que hagin demostrat, mitjançant una experiència suficient, que compleixen les condicions d'acreditació científica i clínica necessàries per ser aplicades amb caràcter general, sempre que respectin els principis i les garanties previstos en aquesta Llei.

Capítol segon. Condicions i requisits per a l'aplicació de les tècniques

Article 5. Condicions personals de l'aplicació de les tècniques

1. Les tècniques de reproducció humana assistida s'apliquen únicament i exclusivament quan hi hagi possibilitats raonables d'èxit, no suposin un risc greu per a la salut física o psíquica de la dona o de la possible descendència i amb l'acceptació prèvia lliure i conscient de la dona, que ha d'haver estat degudament informada amb caràcter previ, tant verbalment com per escrit, sobre les seves possibilitats d'èxit i sobre els riscos i les condicions de l'aplicació de les tècniques. Aquesta informació ha d'incloure també les dades relatives a les condicions econòmiques del tractament, i en particular incloent el cost total de la crioconservació. La informació i el consentiment han de constar plasmats formalment en el document de

consentiment informat corresponent, en què no es pot acceptar en cap cas que la dona assumeixi voluntàriament el risc del tractament si ha estat desaconsellat per criteris mèdics. En el cas de discrepància amb el criteri mèdic, la dona receptora pot exposar el seu cas davant de la Comissió de Reproducció Humana Assistida a fi d'obtenir un informe favorable per tal que el ministre responsable de la salut l'autoritzi a efectuar la tècnica.

2. En el cas de la fecundació in vitro i tècniques afins, només s'autoritza la transferència d'un màxim de tres embrions in vitro a cada dona per cada cicle reproductiu. Els embrions in vitro restants han de ser, en tot cas, crioconservats sempre que siguin viables per a futures transferències i no es trobin afectats per malalties genètiques greus.

3. Les dones que vulguin accedir a les tècniques per segona o successives vegades han de fer ús dels embrions in vitro restants de l'anterior cicle degudament crioconservats si n'hi ha, abans de procedir a la fecundació de nous embrions, llevat que el contrari sigui recomanat sobre la base de criteris mèdics. També s'exceptuen els supòsits en què sigui necessari efectuar un diagnòstic genètic preimplantacional que requereixi un major nombre d'embrions in vitro.

4. Quan es recorri a les tècniques de reproducció humana assistida amb l'objectiu de prevenir i tractar malalties d'origen genètic, el procés d'informació ha d'incloure un assessorament genètic previ adequat. El professional que efectui o coordini el consell genètic ha d'oferir una informació i un assessorament adequats, tant pel que fa la transcendència del diagnòstic genètic resultant, com per les possibles alternatives.

5. La dona usuària de les tècniques de reproducció humana assistida pot sol·licitar que se'n suspengui l'aplicació en qualsevol moment anterior a la transferència dels embrions in vitro, petició que ha de ser respectada en tots els casos.

6. Les tècniques de reproducció humana assistida es practiquen respectant les garanties de confidencialitat derivades d'aquesta Llei i de la normativa que li sigui d'aplicació.

7. Pel que fa a la identitat dels donants, les dades i condicions dels usuaris i les circumstàncies que concorrin en l'origen dels fills nascuts a partir de l'aplicació de les tècniques han de ser recollides en expedients individuals i separat de la història clínica del pacient.

Article 6. Requisits dels centres i serveis de reproducció assistida

1. La pràctica de qualsevol de les tècniques de reproducció assistida només es pot dur a terme als

centres o serveis sanitaris degudament autoritzats a aquest efecte pel ministre responsable de la salut. L'autorització ha d'especificar les tècniques aprovades per la seva aplicació en cada cas.

2. L'autorització d'un centre o servei sanitari per practicar les tècniques de reproducció humana assistida exigeix l'acompliment dels requisits i les condicions establerts en aquesta Llei i en l'altra normativa vigent,

3. El ministeri responsable de la salut té en tot moment facultats inspectores i de control sobre els centres autoritzats i sobre l'aplicació de les tècniques de reproducció humana assistida per garantir que es compleixin els requisits d'aquesta Llei i s'apliquin les mesures de control de qualitat escaients. Pot requerir l'accés a les històries clíniques corresponents, que han de conservar en tot cas el seu caràcter confidencial.

Capítol tercer. Participants en les tècniques de reproducció assistida

Article 7. Donants i contractes de donació

1. La donació de gàmetes i embrions per a les finalitats autoritzades per aquesta Llei és un contracte gratuït, formal i confidencial concertat entre el donant i el centre autoritzat.

2. La donació de gàmetes és revocable en qualsevol moment, sempre que en la data de la revocació els gàmetes estiguin disponibles. El donant pot optar per aplicar-los per a ús propi o per la seva desestimació. A la revocació escau la devolució per part del donant de les despeses de qualsevol tipus originades al centre receptor.

3. La donació d'embrions només és revocable en cas que el donant necessiti els embrions in vitro donats per ell, sempre que en la data de la revocació aquests embrions estiguin disponibles.

4. La donació mai és de caràcter lucratiu o comercial. La compensació econòmica de rescabament que es pugui fixar només pot compensar estrictament les molèsties físiques i les despeses de desplaçament i laborals que puguin derivar de la donació, sense que en cap cas per les seves característiques o import pugui suposar un incentiu econòmic. Les condicions bàsiques o els imports màxims que garanteixin el respecte del caràcter gratuït de la donació s'han de fixar periòdicament mitjançant un reglament i amb l'informe previ de la Comissió de Reproducció Humana Assistida.

Qualsevol activitat de publicitat o promoció per part de centres autoritzats que incentivi la donació ha de respectar i recollir expressament el caràcter altruista de la donació i, en cap cas no pot encoratjar la

donació mitjançant l'oferta de compensacions o beneficis econòmics més enllà dels merament rescabatoris.

5. El contracte es formalitza per escrit entre el donant i el centre autoritzat. Abans de la formalització, el donant ha de ser informat de les finalitats i conseqüències de l'acte. La informació i el consentiment s'han d'efectuar en formats adequats, seguint les regles establertes pel principi del *disseny per a tothom*, de manera que resultin accessibles i comprensibles per a les persones amb discapacitat. Aquesta informació ha d'incloure, en tot cas, la possibilitat excepcional de comunicar la identitat del donant als receptors o a la descendència en els supòsits que es descriuen a continuació i reunir les condicions establertes en la normativa d'aplicació.

6. La donació és confidencial i els bancs de gàmetes han de garantir el caràcter reservat de les dades d'identitat del donant i de la dona o parella receptora, així com dels registres de donants i d'activitat dels centres que es constitueixin.

Els fills nascuts tenen dret per ells mateixos o pels seus representants legals a obtenir informació amb transcendència clínica dels donants que no inclogui la seva identitat.

Només excepcionalment, en circumstàncies extraordinàries que comportin un perill cert per a la vida o la salut del fill o quan escaigui de conformitat amb les lleis processals penals, es pot revelar la identitat dels donants, sempre que la revelació sigui indispensable per evitar el perill o per aconseguir el fi legal proposat. Aquesta revelació és de caràcter restringit i no implica en cap cas publicitat de la identitat dels donants.

7. Els donants de gàmetes femenins i masculins han de tenir més de divuit anys i no poden superar l'edat de trenta-set i quaranta-cinc anys respectivament; a més, el seu estat de salut ha de ser adequat i han d'haver donat per escrit el seu consentiment lliure, informat, específic i desinteressat. El seu estat físic ha d'acomplir les exigències d'un protocol obligatori d'estudi dels donants que ha d'incloure les seves característiques fenotípiques, així com les condicions clíniques i determinacions analítiques necessàries per demostrar, segons l'estat dels coneixements de la ciència i de les tècniques existents en el moment de la seva realització, que els donants no pateixen malalties genètiques, hereditàries o infeccioses transmissibles a la descendència. Aquestes mateixes condicions són aplicables a les mostres de donants procedents d'altres països; en aquest cas, els responsables del centre remitent corresponent han d'acreditar l'acompliment de totes les condicions i proves la determinació de les quals no es puguin practicar en les mostres enviades en el moment de la

seva recepció. En tot cas, els centres autoritzats poden rebutjar la donació quan les condicions de salut del donant no siguin les adequades.

8. El nombre màxim autoritzat de fills que es generin amb gàmetes d'un mateix donant no pot ser superior a tres. A l'efecte de manteniment efectiu d'aquest límit, els donants de gàmetes masculins i femenins o embrions in vitro han de declarar en cada donació si han fet altres donacions prèvies, així com les condicions en què es van fer, i han d'indicar el moment i el centre en què es van fer. El centre té el deure de comprovar la veracitat de les dites dades mitjançant una consulta prèvia al Registre i els altres mitjans que es considerin adequats, i no pot utilitzar les mostres per a tractaments a usuàries andorranes o residents a Andorra quan se superi el límit establert.

9. Les disposicions d'aquest article són aplicables als supòsits de donació de gàmetes i embrions in vitro restants no utilitzats en la reproducció de la pròpia parella per a la reproducció de persones alienes a ella.

Per a tot el que no estigui previst en aquest article és aplicable la normativa reguladora del tractament d'òrgans i teixits.

Article 8. Usuaris de les tècniques

1. Totes les persones majors de divuit anys poden ser usuàries de les tècniques regulades en aquesta Llei, amb independència del seu estat civil, sempre que el seu estat de salut sigui adequat i hagin donat per escrit el seu consentiment lliure, informat i específic.

També poden accedir a les tècniques regulades en aquesta Llei els menors d'edat amb necessitat de crioconservació de gàmetes per a un ús propi diferit per preservar la fertilitat en situacions associades a processos patològics, sempre que hi hagi la indicació mèdica escaient.

La dona només pot ser receptora de les tècniques regulades en aquesta Llei fins a cinquanta anys d'edat. L'aplicació de les tècniques de reproducció humana assistida en dones que superin aquesta edat només es pot portar a terme amb l'autorització prèvia del ministre responsable de la salut, amb l'informe previ favorable de la Comissió de Reproducció Humana Assistida, quan, vistes les circumstàncies concretes del cas, es consideri convenient realitzar la tècnica malgrat que s'hagi superat l'edat màxima establerta.

2. Entre la informació prèvia a la firma del seu consentiment per aplicar aquestes tècniques que es proporcioni a la dona s'ha d'incloure, en tot cas, la dels possibles riscos, tant per a ella mateixa durant el tractament i l'embaràs com per a la seva descendència, i en especial els que es puguin derivar de la maternitat a una edat clínicament inadequada.

3. La informació i el consentiment esmentats en els apartats anteriors s'han d'efectuar en formats adequats, seguint les regles establertes pel principi del *disseny per a tothom*, de manera que resultin accessibles i comprensibles per a les persones amb discapacitats. La informació ha d'incloure la possibilitat de revocar el consentiment donat. En tot cas s'han de complir les condicions establertes en la Llei de drets i deures dels usuaris i dels professionals del sistema sanitari i sobre la història clínica.

4. En l'aplicació de les tècniques de reproducció humana assistida, l'elecció del donant de semen o ovòcits només la pot efectuar l'equip mèdic que aplica la tècnica, que ha de preservar les condicions de confidencialitat de la donació. En cap cas no es pot seleccionar personalment el donant a petició de la receptora o parella receptora. En tot cas, l'equip mèdic corresponent ha de procurar garantir la major similitud fenotípica i immunològica possible de les mostres disponibles amb la dona receptora sola. En cas de parelles s'ha de procurar garantir la major similitud fenotípica i immunològica possible amb el membre de la parella que la parella hagi designat de comú acord.

Article 9. Filiació dels fills nascuts mitjançant les tècniques de reproducció assistida

1. La filiació dels nascuts amb les tècniques de reproducció assistida es regula per la Llei del Registre Civil i per les altres normes específiques en la matèria, llevat de les especificacions establertes en els articles següents.

2. En cap cas la inscripció del naixement en el Registre Civil no pot reflectir dades de les quals es pugui inferir el caràcter de la generació.

Article 10. Determinació legal de la filiació

1. Ni la dona progenitora ni el cònjuge, una vegada han donat el seu consentiment formal, previ i exprés a una determinada fecundació amb gàmetes propis o amb la contribució d'un donant o de donants, podran impugnar la filiació matrimonial del fill nascut com a conseqüència de tal fecundació.

2. La revelació de la identitat del donant en els supòsits en què es procedeixi de conformitat amb l'article 7.5 d'aquesta Llei no implicarà en cap cas la determinació legal de la filiació.

Article 11. Premoriència del cònjuge

1. No es pot determinar legalment la filiació ni reconèixer cap efecte o relació jurídica entre el fill nascut per l'aplicació de les tècniques que regula aquesta Llei i el cònjuge difunt quan el material reproductor d'aquest últim no es trobi en l'úter de la dona a la data de la mort de l'home.

2. No obstant el que disposa l'apartat anterior, el cònjuge pot donar el seu consentiment, en el document referit a l'article 8.3, en escriptura pública, en testament o document de voluntats anticipades, perquè el seu material reproductor pugui ser utilitzat en els vint-i-quatre mesos següents a la seva defunció per fecundar el seu cònjuge. La dita generació produeix els efectes legals que deriven de la filiació matrimonial. El consentiment per aplicar les tècniques en aquestes circumstàncies es pot revocar en qualsevol moment anterior a la realització de les tècniques.

Es presumeix atorgat el consentiment al qual es refereix el paràgraf anterior quan el cònjuge supervivent hagi estat sotmès a un procés de reproducció assistida ja iniciat per la transferència d'embrions constituïts amb anterioritat a la defunció del cònjuge i aquest últim no hagi expressat posteriorment i per escrit la seva negativa a la transferència d'aquells embrions. En aquests casos la transferència embrionària ha de tenir lloc en un termini màxim de vint-i-quatre mesos d'ençà del moment de la defunció.

Article 12. Gestació per substitució

1. És nul de ple dret el contracte pel qual es convingui la gestació, amb preu o sense, a càrrec d'una dona que renuncia a la filiació materna a favor del contractant o d'un tercer.

2. La filiació dels fills nascuts per gestació per substitució es determina pel part.

3. Queda estàlvia la possible acció de reclamació de la paternitat respecte del pare biològic, de conformitat amb les regles generals.

4. Sens perjudici del que disposen els apartats 1 i 2 d'aquest article, en la resolució de les sol·licituds d'inscripció de títols estrangers que acrediten una relació de filiació constituïda a l'estranger mitjançant gestació subrogada i en que consti acreditat el vincle biològic com a mínim amb un dels sol·licitants, s'ha d'atendre amb caràcter preferent a l'interès superior del menor.

Capítol quart. Crioconservació

Article 13. Crioconservació i destí dels gàmetes

1. Els gàmetes poden ser crioconservats en bancs de gàmetes autoritzats.

2. Als gàmetes crioconservats se'ls pot donar els destins següents:

- a) Aplicació per a la pròpia reproducció,
- b) Donació per a ús reproductiu de tercers,
- c) Desestimació.

3. Qualsevol altre destí diferent dels previstos requereix l'autorització del ministre responsable de la salut, d'acord amb la normativa vigent, i sempre amb el consentiment exprés del donanat.

4. En el document de consentiment informat signat s'ha de fer constar el destí inicialment previst per als gàmetes i, com a mínim, un destí alternatiu en cas de silenci del seu titular en els terminis legalment previstos. Entre els destins alternatius a preveure hi ha la donació per a ús reproductiu de tercers o la desestimació.

5. Els gàmetes destinats a la pròpia reproducció es conservaran durant un període mínim de tres anys, un termini de temps que es pot ampliar o reduir si es fa constar inicialment d'aquesta manera en el document de consentiment informat i que pot ser modificat en qualsevol moment anterior al seu venciment mitjançant una comunicació fefaent del seu titular al centre.

En cas que transcorri el termini sense que el centre hagi rebut cap comunicació del titular dels gàmetes, el centre pot optar per portar a terme qualsevol dels destins alternatius previstos en el document de consentiment informat o procedir a la seva desestimació.

6. En el document de consentiment informat hi ha de constar també el destí que el titular dels gàmetes preveu en cas de defunció o incapacitat judicial. En aquest cas, els possibles destins són la donació per a ús reproductiu de tercers o la desestimació, sens perjudici del que disposa l'article 11 d'aquesta llei.

En el document de consentiment informat s'ha d'advertir que si aquestes circumstàncies concretes, encara que succeeixin, no arriben al coneixement del centre, s'actua de conformitat amb el punt 4 d'aquest article.

Article 14. Crioconservació i destí dels embrions in vitro

1. El nombre d'embrions que es generin ha de ser l'indispensable per atendre les necessitats clíniques de la parella o de la dona, amb la finalitat d'evitar que quedin embrions sobrants sense un destí reproductor previst per endavant.

2. En tot cas, els embrions in vitro restants de l'aplicació de les tècniques de fecundació in vitro que no siguin transferits a la dona en un cicle reproductiu han de ser crioconservats en bancs autoritzats a aquest efecte, tret que no siguin viables o es trobin afectats per una malaltia genètica greu. Abans de portar a terme la tècnica reproductiva i la crioconservació, la parella o la dona han de signar, juntament amb el consentiment informat o com a part integrant d'aquest consentiment, un "compromís de responsabilitat sobre els seus

embrions", en el qual manifesten la determinació de destinar-los a:

a) Aplicació per a la pròpia reproducció en cas d'una dona sola i en cas d'una parella, per a finalitats reproductives pròpies dintre del projecte parental comú previst;

b) Donació per a ús reproductiu de tercers.

3. Només quan els responsables mèdics considerin, amb el dictamen favorable d'especialistes independents i aliens al centre corresponent, que la receptora no compleix els requisits clínicament adequats per practicar la tècnica i, en tot cas, a partir de cinquanta anys d'edat, el projecte reproductiu es considera inviable i es pot optar per la donació per a ús reproductiu de tercers o la desestimació dels embrions in vitro crioconservats per a la pròpia reproducció.

4. En el document de consentiment informat que se signi hi ha de constar el destí inicialment previst per als embrions in vitro restants així com, si es desitja, un destí alternatiu en cas de silenci del titular en els terminis legalment previstos. Entre els destins possibles a preveure hi ha la utilització per a la pròpia reproducció i la donació per a l'ús reproductiu de tercers; en qualsevol cas, i només quan el projecte reproductor ja no sigui viable, la desestimació.

5. Els embrions in vitro destinats a la reproducció pròpia es conserven fins que la receptora tingui cinquanta anys d'edat o els responsables mèdics valorin, amb anterioritat i amb el dictamen favorable d'especialistes independents i aliens al centre corresponent, que la receptora no compleix els requisits clínicament adequats per practicar la tècnica, moment en el qual el projecte reproductiu es considera inviable.

Quan el centre tingui constància que la dona ha arribat a cinquanta anys d'edat, pot optar per dur a terme qualsevol dels destins alternatius previstos en el document de consentiment informat a aquest efecte.

6. En el document de consentiment informat hi ha de constar també el destí que la parella titular dels embrions in vitro preveu en cas de divorci, de defunció, o si escau el destí que la dona soltera titular dels embrions in vitro preveu en cas de defunció o d'incapacitat judicial. El destí pot ser la donació per a l'ús reproductiu de tercers en qualsevol moment o, una vegada s'hagi constatat la inviabilitat del projecte reproductor tal com s'ha definit en el punt 3 d'aquest article, la desestimació.

7. En el cas de premoriència del cònjuge, es pot dur a terme el destí fixat en el document de consentiment informat, sempre que es compleixin les condicions previstes en l'article 11.

En els documents de consentiment informat s'adverteix que si les dites circumstàncies concretes, encara que succeeixin, no arriben al coneixement del centre, s'ha d'actuar de conformitat amb el punt 5 d'aquest article.

8. Qualsevol desestimació d'embrions in vitro humans s'ha de comunicar al ministeri responsable de la salut en els terminis reglamentàriament establerts.

Article 15. Aspectes comuns als apartats anteriors

1. Per tal d'evitar l'acumulació d'embrions in vitro criopreservats, s'ha de prioritzar, sempre que sigui possible, la criopreservació dels gàmetes i, en particular, dels ovòcits.

2. La informació i el consentiment als quals es refereixen els apartats anteriors s'han de realitzar en formats adequats seguint les regles marcades pel principi del *disseny per a tothom*, de manera que resultin accessibles i comprensibles per a les persones amb discapacitat, i han de complir el que disposa la normativa reguladora dels drets i deures dels usuaris del sistema sanitari.

3. Els destins i les previsions consignats al document de consentiment informat es poden modificar o revocar en qualsevol moment previ a la seva efectivitat. Pel que fa als embrions in vitro, la modificació o revocació del consentiment donat quan els mateixos embrions s'hagin generat dins d'un projecte parental conjunt s'ha de portar a terme de forma conjunta i de mutu acord quan es pretenguin destinar a la donació per a ús reproductiu de tercers. Per altra banda, la desestimació dels embrions in vitro es pot produir a petició de qualsevol membre de la parella sempre que el projecte reproductiu hagi esdevingut inviable.

4. Els professionals sanitaris han d'assessorar en aquest sentit els usuaris de les tècniques, per tal que els destins previstos en una i altres circumstàncies siguin conformes a la Llei i a les possibilitats tècniques reals en cada cas particular. Han d'indicar tant el possible benefici de conservar el material sobrant crioconservat per a un ús reproductiu propi futur com de les circumstàncies personals o clíniques que puguin fer inviable la reproducció futura.

5. Els centres sanitaris que portin a terme la crioconservació de gàmetes o embrions in vitro humans d'acord amb el que s'estableix en aquest article han de disposar d'una assegurança o garantia financera equivalent que assegurï la seva solvència en els termes que es fixin reglamentàriament, a fi de compensar econòmicament les parelles en el supòsit que es produeixi un accident que afecti la crioconservació dels seus gàmetes o embrions. Igualment, han de disposar d'un sistema de garantia

de qualitat i seguretat en els termes que es fixin reglamentàriament.

Capítol cinquè. Finalitats preventives i terapèutiques de les tècniques

Article 16. Diagnòstic genètic preimplantacional

1. Les tècniques de diagnòstic genètic preimplantacional amb l'objecte de detectar les possibles anomalies cromosòmiques o alteracions genètiques que podrien tenir els embrions in vitro abans de ser transferits a l'úter matern es poden realitzar amb el degut consell genètic per a:

- a) La detecció de malalties hereditàries greus no susceptibles de tractament curatiu postnatal i amb resultat de mort, ja sigui durant l'embaràs, el part o, com a molt tard, pocs anys després del naixement.
- b) La detecció de les malalties hereditàries greus no susceptibles de tractament curatiu postnatal en funció dels coneixements científics actuals.
- c) La detecció d'altres alteracions que puguin comprometre la viabilitat de l'embrió in vitro o de la gestació.

2. L'aplicació de tècniques de diagnòstic preimplantacional per a qualsevol altra finalitat no compresa als apartats anteriors, o quan es pretengui practicar-ne en combinació amb la determinació dels antígens d'histocompatibilitat dels embrions in vitro amb finalitats terapèutiques per a tercers, requereix l'autorització expressa, cas per cas, del ministre responsable de la salut, amb l'informe previ favorable de la Comissió de Reproducció Humana Assistida.

3. Només es pot fer un diagnòstic genètic preimplantacional mitjançant la selecció embrionària dels embrions in vitro, centrat en la selecció del sexe, si és amb la finalitat d'excloure embrions afectats per una malaltia vinculada al sexe.

4. En tots els casos i per tal de garantir la transparència, el centre ha de comunicar al Ministeri responsable de la Salut, la pràctica del procediment de diagnòstic genètic preimplantacional amb la freqüència i en les condicions reglamentàriament establertes, .

Article 17. Tècniques terapèutiques aplicades a l'embrió in vitro

1. Qualsevol intervenció amb finalitats terapèutiques sobre l'embrió in vitro només pot tenir com a objectiu tractar una malaltia o impedir-ne la transmissió, amb garanties raonables i contrastades.

2. La teràpia que es realitzi sobre embrions in vitro tan sols s'autoritza si es compleixen els requisits següents:

a) Que la futura gestant o, si escau, els cònjuges hagin estat degudament informats sobre els procediments, les proves diagnòstiques, la possibilitat i els riscos de la teràpia proposada, i que els hagin acceptat prèviament.

b) Que es tracti de patologies amb un diagnòstic precís i que ofereixin possibilitats raonables de millora o curació.

c) Que no es modifiquin els caràcters hereditaris no patològics ni es busqui la selecció dels individus o de la raça.

d) Que es faci en centres sanitaris autoritzats i per equips qualificats i dotats dels mitjans necessaris, segons es determini mitjançant reglament.

3. La realització d'aquestes pràctiques en cada cas requereix l'autorització del ministre responsable de la salut, amb l'informe previ favorable de la Comissió de Reproducció Humana Assistida.

Capítol sisè. Centres sanitaris i equips biomèdics

Article 18. Qualificació i autorització dels centres de reproducció humana assistida

Tots els centres o serveis en què s'apliquin les tècniques de reproducció humana assistida, o les seves derivacions, així com els bancs de gàmetes i embrions, tenen la consideració de centres i serveis sanitaris i es regeixen pel que disposa la Llei general de sanitat, del 20 de març de 1989, i la normativa que la desenvolupa. Per practicar aquestes tècniques requereixen l'autorització específica corresponent.

Article 19. Condicions de funcionament dels centres i equips

1. Els equips biomèdics que treballin en aquests centres o serveis sanitaris han d'estar especialment qualificats per realitzar les tècniques de reproducció humana assistida, les seves aplicacions complementàries o les seves derivacions científiques, i han de comptar per a això amb l'equip i els mitjans necessaris. Han d'actuar de manera interdisciplinària i el director del centre o servei del qual depenen és el responsable directe de les seves actuacions.

2. Els equips biomèdics i la direcció dels centres o serveis en què treballen incorren en les responsabilitats que corresponguin legalment si violen el secret de la identitat dels donants, si realitzen una mala pràctica amb les tècniques de reproducció humana assistida o amb els materials biològics corresponents o si, per ometre la informació o els estudis establerts, es lesionen els interessos dels donants o dels usuaris o es transmeten als descendents malalties congènites o hereditàries,

podent-les evitar amb aquella informació o estudi previs.

3. Els equips mèdics han de recollir en una història clínica, custodiada amb la deguda protecció i confidencialitat, totes les dades d'identificació i dades clíniques i assistencials sobre els donants i usuaris, així com els consentiments signats per realitzar la donació o les tècniques.

Les dades de les històries clíniques, a excepció de la identitat dels donants, s'han de posar a disposició de la receptora i de la seva parella, o del fill nascut per aquestes tècniques o dels seus representants legals quan sigui major d'edat, si així ho sol·liciten.

4. Els equips biomèdics han de fer prop dels donants i les receptores tots els estudis establerts reglamentàriament, i han d'emplenar igualment els protocols d'informació sobre les condicions dels donants o l'activitat dels centres de reproducció assistida que s'estableixin.

Article 20. Auditories i inspeccions de funcionament

Els centres de reproducció humana assistida se sotmeten amb la periodicitat que estableixin les autoritats sanitàries competents a auditories externes i inspeccions que avaluaran els requisits tècnics i legals i la informació que hagin transmès al ministeri responsable de la salut.

Article 21. Importació i exportació de gàmetes i embrions in vitro

1. La importació de gàmetes i embrions in vitro tan sols es pot dur a terme quan el país d'origen exigeixi normativament requisits de garantia de qualitat i seguretat equivalents als que s'exigeixen al Principat d'Andorra mitjançant el procediment establert reglamentàriament.

Capítol setè. Comissió de Reproducció Humana Assistida

Article 22. Objecte, composició i funcions

1. La Comissió de Reproducció Humana Assistida és l'òrgan col·legiat, amb caràcter permanent i consultiu, destinat a assessorar, informar i orientar sobre la utilització de les tècniques de reproducció humana assistida i sobre el desenvolupament i l'aplicació de la seva normativa, a contribuir a l'actualització i la difusió dels coneixements científics i tècnics en aquesta matèria, així com a elaborar criteris funcionals i estructurals dels centres i serveis on es realitzen, i elaborar i informar directrius per al seguiment i l'avaluació dels resultats i les complicacions d'aquestes directrius. Aquesta comissió s'adscriu al ministeri encarregat de la salut, si bé actua amb independència, autonomia i imparcialitat.

2. La Comissió de Reproducció Humana Assistida està integrada per sis membres, un president i cinc vocals, tots designats pel Govern, entre persones de reconegut prestigi dins els àmbits científic, mèdic, ètic i jurídic i amb coneixements en les matèries sobre les quals versaran les seves funcions a la Comissió. El president es designa amb la proposta prèvia del ministeri responsable de la salut i els cinc vocals a proposta, respectivament: un del Comitè Nacional de Bioètica, un del ministeri responsable de l'economia, un del justícia Consell Superior de la Justícia, un del ministeri responsable de la salut i un del Col·legi Oficial de metges del Principat d'Andorra.

Els membres esmentats són elegits per un període de quatre anys, prorrogable únicament per un segon mandat successiu.

La Comissió actua en Ple i en Comissió Permanent. Aquesta última la integren un mínim de tres membres, entre els quals hi ha d'estar inclòs, com a mínim, el president, que té vot de qualitat tant al Ple com a la Comissió Permanent.

En cas d'absència, vacant o incapacitat temporal per a l'exercici del càrrec de president, se substitueix pel membre de la Comissió de més edat. Actua com a secretari de la Comissió el membre de menys edat.

3. Poden sol·licitar l'informe o l'assessorament de la Comissió de Reproducció Humana Assistida tant el Govern com els seus òrgans administratius.

Els centres i serveis sanitaris en què s'apliquin les tècniques de reproducció humana assistida també poden sol·licitar l'informe de la Comissió sobre qüestions relacionades amb aquesta aplicació, al marge dels supòsits previstos en aquesta Llei en què l'informe de la Comissió és preceptiu per a l'autorització del ministre responsable de la salut.

4. És preceptiu l'informe favorable de la Comissió de Reproducció Humana Assistida en els supòsits següents:

- a) Per autoritzar una tècnica de reproducció humana assistida no recollida a l'annex, ja sigui de forma puntual o com a tècnica experimental.
- b) Per autoritzar de manera ocasional en casos concrets l'aplicació de les tècniques de reproducció humana assistida a usuàries que superin l'edat màxima legalment prevista.
- c) Per autoritzar de manera ocasional en casos concrets i no previstos en aquesta Llei les tècniques de diagnòstic preimplantacional.
- d) Per autoritzar les tècniques de diagnòstic preimplantacional combinades amb la determinació dels antígens d'histocompatibilitat dels embrions in vitro amb finalitats terapèutiques per a tercers.

e) Per autoritzar la desestimació dels embrions en els casos que no estiguin expressament previstos per la Llei.

f) Per autoritzar l'aplicació d'una tècnica en el supòsit de discrepància de la dona receptora amb el criteri mèdic, d'acord amb l'article 5.1 d'aquesta llei.

g) En qualsevol altre supòsit previst legalment o reglamentàriament.

5. S'ha d'informar la Comissió de Reproducció Humana Assistida de les dades recollides al Registre de Reproducció Humana Assistida. Igualment, se l'ha d'informar de les pràctiques de diagnòstic preimplantacional que es portin a terme de conformitat amb el que disposa l'article 16 d'aquesta llei.

6. Els membres de la Comissió de Reproducció Humana Assistida han d'efectuar una declaració d'activitats i interessos i s'han d'abstenir de prendre part en les deliberacions i les votacions en les quals tinguin un interès directe o indirecte en l'assumpte examinat.

Capítol vuitè. Registre de Reproducció Humana Assistida

Article 23. Registre de Reproducció Humana Assistida

1. El Registre de Reproducció Humana Assistida s'adscriu al ministeri responsable de la salut i s'hi inscriuen els donants de gàmetes i embrions in vitro amb finalitats de reproducció humana, amb les garanties precises de confidencialitat de les dades dels donants; també consigna els fills nascuts de cadascun dels donants, la seva identitat i localització al moment de la donació i de la utilització dels gàmetes i embrions in vitro.

2. Al Registre també es consigna l'activitat dels centres i serveis de reproducció humana assistida en relació amb les tècniques i els procediments per als quals estiguin autoritzats, el nombre de procediments que es practiquin de cada tipus, així com les taxes d'èxit en termes de reproducció obtingudes per cada centre amb cada tècnica, i qualsevol altra dada que es consideri necessària perquè els usuaris de les tècniques de reproducció humana assistida puguin valorar la qualitat de l'atenció proporcionada per cada centre.

3. El Registre recull també el nombre d'embrions crioconservats que es conservin en cada centre a l'efecte d'exercir el control que s'estableix a l'anterior article 21.

4. El Govern regula l'organització i el funcionament del Registre.

Article 24. Subministrament d'informació

Els centres en què es practiquin tècniques de reproducció humana assistida estan obligats a subministrar la informació esmentada a l'article anterior a les autoritats encarregades del Registre de Reproducció Humana Assistida.

Capítol novè. Infraccions i sancions**Article 25. Normes generals**

1. La potestat sancionadora regulada en aquesta Llei s'exerceix, en tot el que no hi estigui previst, de conformitat amb les disposicions del Codi de l'Administració.

2. Les infraccions en matèria de reproducció humana assistida són objecte de les sancions administratives corresponents, amb la instrucció prèvia de l'expedient oportú i sense perjudici de la responsabilitat civil o penal que es pugui derivar de les mateixes accions o omissions.

3. Quan, segons el criteri de l'Administració, la infracció pot ser constitutiva de delictes o falta, l'instructor en dona trasllat al Ministeri Fiscal i suspèn el procediment sancionador mentre l'autoritat judicial no s'hagi pronunciat. La sanció penal exclou la imposició de sanció administrativa.

En cas que no s'hagi estimat l'existència de delictes, l'Administració continuarà l'expedient sancionador, basant-se en els fets que els tribunals hagin considerat provats.

Les mesures administratives adoptades per salvaguardar el dret a la protecció de la salut i la seguretat de les persones es mantenen mentre l'autoritat judicial es pronunciï sobre aquestes mesures.

No es poden sancionar per la via administrativa els fets que ja hagin estat sancionats penalment, si hi ha coincidència de subjecte, fet i fonament.

4. En els procediments sancionadors per infraccions greus o molt greus l'òrgan competent per resoldre pot adoptar, motivadament, les mesures cautelars adequades per garantir l'eficàcia de la resolució que pugui recaure. En qualsevol cas, aquestes mesures cautelars han de ser proporcionades a la finalitat perseguida.

En l'adopció i el compliment d'aquestes mesures cal respectar, en tots els casos, les garanties, les normes i els procediments previstos dins l'ordenament jurídic per tal de protegir els drets a la intimitat personal i familiar i la protecció de les dades personals, quan aquestes dades puguin resultar afectades.

En els casos d'urgència i per la immediata protecció dels interessos implicats, les mesures provisionals previstes en aquest apartat es poden acordar abans

de la iniciació de l'expedient sancionador. Les mesures han de ser confirmades, modificades o aixecades dins l'acord d'iniciació del procediment, que s'ha d'efectuar durant els quinze dies següents a la seva adopció, i pot ser objecte del recurs oportú. En tots els casos, aquestes mesures queden sense efecte si no s'inicia el procediment sancionador dins el termini esmentat o quan l'acord d'iniciació no contingui un pronunciament exprés referent a les mateixes mesures. L'òrgan administratiu competent per resoldre el procediment sancionador pot imposar multes coercitives per un import que no excedeixi els mil euros per cada dia transcorregut sense complir les mesures provisionals que hagin estat acordades.

5. Les infraccions molt greus prescriuen en el termini de tres anys a partir del dia en què cessa l'acció o l'omissió sancionable; les infraccions greus prescriuen en el termini de dos anys a partir del dia en què cessa l'acció o l'omissió sancionable, i les infraccions lleus prescriuen en el termini d'un any a partir del dia en què cessa l'acció o l'omissió sancionable. Les sancions imposades per faltes molt greus prescriuen al cap de tres anys; les imposades per faltes greus, al cap de dos anys, i les imposades per faltes lleus, al cap d'un any.

Article 26. Responsables

1. És responsable de les diferents infraccions el seu autor.

Quan el compliment de les obligacions previstes en aquesta Llei correspongui a diverses persones conjuntament, responen de forma solidària de les infraccions que es cometin i de les sancions que s'imposin.

Els directors dels centres o serveis responen solidàriament de les infraccions comeses pels equips biomèdics dependents d'ells.

Article 27. Infraccions

1. Les infraccions en l'aplicació de les tècniques de reproducció assistida es qualifiquen de lleus, greus o molt greus.

2. A més de les previstes a la Llei general de sanitat i en altres lleis que poden resultar aplicables, es consideren infraccions lleus, greus o molt greus les següents:

2.1 És infracció lleu l'incompliment de qualsevol obligació o la transgressió de qualsevol prohibició establerta dins aquesta Llei, sempre que no estigui expressament tipificada com a infracció greu o molt greu, i en concret les següents:

a) L'emplenament defectuós o incomplet de la història clínica dels usuaris de tècniques, sense omissió de dades essencials en la mateixa història.

b) L'emplenament defectuós o incomplet del deure d'informació sobre les dades relatives a les condicions econòmiques del tractament.

c) L'emplenament defectuós o incomplet del deure d'informació sobre la necessitat excepcional de comunicar la identitat del donant previst a l'article 7.5 d'aquesta llei.

2.2. Són infraccions greus:

a) La vulneració per part dels equips de treball de les seves obligacions legals durant el tractament efectuat prop dels usuaris d'aquestes tècniques.

b) L'omissió de la informació o els estudis previs necessaris per evitar lesionar els interessos de donants o usuaris o la transmissió de malalties congènites o hereditàries, així com la no prestació del degut consell genètic.

c) L'omissió de dades, consentiments i referències exigits per aquesta Llei, així com la falta de realització de la història clínica en cada cas.

d) L'omissió de la informació sobre les condicions econòmiques del tractament.

e) La falta de lliurament al ministeri responsable de la salut de les dades previstes en aquesta Llei en els terminis previstos reglamentàriament.

f) L'incompliment de les condicions de confidencialitat de les dades dels donants establertes en aquesta Llei.

g) La retribució econòmica de la donació de gàmetes i embrions o la seva compensació econòmica en contra del que preveu l'article 7 d'aquesta llei.

h) La publicitat o promoció que incentivi la donació de cèl·lules i teixits humans per part de centres autoritzats mitjançant l'oferta de compensacions o beneficis econòmics en contra del que preveu l'article 7 d'aquesta llei.

i) La generació d'un nombre de fills per donant superior al legalment establert que resulti de la falta de diligència del centre o servei corresponent en la comprovació de les dades facilitades pels donants i, en el cas dels donants, el subministrament de dades falses en la identitat o la referència a altres donacions prèvies.

j) L'incompliment de les normes i garanties establertes per al trasllat, la importació o l'exportació d'embrions i gàmetes entre països.

k) L'aplicació de les tècniques de diagnòstic preimplantacional dins els supòsits previstos en aquesta Llei però sense comptar amb l'autorització prèvia del ministre responsable de la salut en els casos en què es requereix.

l) La generació d'un nombre d'embrions in vitro en cada cicle reproductiu que superi el que és necessari,

de conformitat amb els criteris clínics per garantir en límits raonables l'èxit reproductiu en cada cas.

2.3. Són infraccions molt greus:

a) Permetre el desenvolupament in vitro dels embrions més enllà del límit de catorze dies següents a la fecundació de l'ovòcit, descomptant d'aquest temps els que hagin pogut estar crioconservats.

b) La pràctica de qualsevol tècnica no inclosa dins l'annex no autoritzada puntualment o com a tècnica experimental en els termes previstos a l'article 4 d'aquesta llei.

c) La realització o pràctica de tècniques de reproducció humana assistida en centres que no comptin amb la deguda autorització.

d) L'aplicació de les tècniques de reproducció humana assistida a usuàries o receptores majors de cinquanta anys d'edat sense autorització expressa en els termes previstos a l'article 8.1 in fine d'aquesta llei.

e) La falta de consulta prèvia al Registre de Reproducció Humana Assistida per garantir que el nombre màxim autoritzat de fills nascuts al Principat generats amb gàmetes del mateix donant no sigui superior a tres, previst a l'article 7.8 d'aquesta llei.

f) L'acceptació com a donants de persones que no compleixin els requisits establerts a l'article 7.7 d'aquesta llei.

g) La selecció del donant de gàmetes o embrions in vitro, contravenint el que disposa l'article 8.4 d'aquesta llei.

h) La creació d'embrions in vitro amb material biològic masculí d'individus diferents per transferir-los a la dona receptora.

i) La transferència a la dona receptora en un mateix acte d'embrions in vitro originats amb ovòcits de diferents dones.

j) La transferència a la dona receptora de gàmetes o embrions in vitro sense les garanties biològiques de viabilitat exigibles.

k) La pràctica de tècniques de transferència nuclear amb finalitats reproductives.

l) La selecció del sexe mitjançant diagnòstic genètic preimplantacional de l'embrió o la manipulació genètica amb finalitats no terapèutiques o terapèutiques no autoritzades.

m) L'aplicació de les tècniques de diagnòstic preimplantacional fora dels supòsits previstos i en els termes previstos en aquesta Llei.

n) En el cas de la fecundació in vitro i tècniques afins, la transferència de més de tres embrions a cada dona en cada cicle reproductiu.

o) La realització continuada de pràctiques d'estimulació ovàrica, més enllà del que es estableixen les recomanacions de les societats científiques reconegudes internacionalment i que puguin resultar lesives per a la salut de les dones donants.

Article 28. Sancions

1. Per a les infraccions lleus, la sanció equival a una multa de fins a dos mil euros (2.000 €); per a les infraccions greus, multa de dos mil un euros (2.001 €) a deu mil euros (10.000 €), i per a les infraccions molt greus, multa de deu mil un euros (10.001 €) a un milió d'euros (1.000.000 €).

En el cas de les infraccions molt greus, a més de la multa pecuniària, es pot acordar el tancament definitiu o el tancament temporal, d'entre tres mesos i un any, dels centres o serveis en què es practiquin les tècniques de reproducció humana assistida.

2. La quantia de la sanció que s'imposi, dins els límits indicats, es gradua tenint en compte el risc per a la salut i la seguretat de la mare o dels embrions; la gravetat dels danys produïts; la quantia del benefici obtingut; el grau d'intencionalitat; la inobservança dels requeriments, les recomanacions o els advertiments; la gravetat de l'alteració humanitària o social produïda; i la generalització de la infracció i la reincidència. En cas que concorrin cinc o més d'aquestes circumstàncies, s'imposa la sanció en la seva meitat superior.

3. S'entén que hi ha reincidència quan al moment de cometre la infracció la persona culpable ha estat sancionada per resolució ferma per una acció o omissió constitutiva de la mateixa infracció o per dos o més accions o omissions constitutives d'una infracció inferior.

4. Per apreciar la reincidència només es tenen en compte les sancions per infraccions lleus imposades durant els dotze mesos anteriors, les sancions per infraccions greus imposades durant els divuit mesos anteriors i les sancions per infraccions molt greus imposades durant els vint-i-quatre mesos anteriors.

5. Una infracció no pot comportar, en cap supòsit, un benefici econòmic per a l'infractor. Si la suma de la sanció imposada i el cost de les accions per restaurar la legalitat és inferior al benefici resultant de la infracció, s'incrementa la quantia de la sanció fins a arribar al doble de l'import del benefici obtingut il·licitament.

6. Si un mateix fet o omissió fos constitutiu de dos o més infraccions, tipificades en aquesta Llei o en altres, es pren en consideració únicament la que comporti la sanció més gran.

Disposició addicional primera. Garantia de no-discriminació de les persones amb discapacitat

De conformitat amb el que disposa la normativa reguladora dels drets de les persones amb discapacitat, les persones gaudeixen dels drets i facultats reconeguts en aquesta Llei, i no poden ser discriminades per raons de discapacitat pel que fa a l'accés i la utilització de les tècniques de reproducció humana assistida.

Així mateix, la informació i l'assessorament als quals es refereix aquesta Llei es presten a les persones amb discapacitat en condicions i formats accessibles apropiats a les seves necessitats.

Disposició addicional segona. Desenvolupament dels mecanismes necessaris de coordinació entre el Principat d'Andorra i altres països

El Govern pot desenvolupar els mecanismes necessaris que permetin coordinar la informació sobre les tècniques de reproducció humana assistida dutes a terme al Principat d'Andorra amb altres països; tot això, amb la finalitat que les garanties que s'estableixen en aquesta Llei puguin ser veritablement efectives.

Disposició final primera. Desenvolupament normatiu

S'encomana al Govern que en el termini d'un any des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei desplegui totes les disposicions necessàries per desenvolupar-la i executar-la.

Disposició final segona. Modificació de la Llei del Registre Civil

Es modifica l'article 74 de la Llei del Registre Civil, que queda redactat en els termes següents:

“1. La paternitat del nadó de dona casada s'inscriu quan resulti del matrimoni de la mare amb el pretès pare, resultant de la seva constància al Registre Civil o acreditada documentalment. En defecte d'aquestes proves, es fa constar la declaració que es faci sobre el matrimoni, i les dades aportades, per anotació marginal a la inscripció del naixement.

2. També consta com a filiació matrimonial si la mare està casada, i no separada legalment o de fet, amb una altra dona.”

Disposició final tercera. Entrada en vigor

Aquesta Llei entrarà en vigor l'endemà que es publiqui al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Annex: tècniques de reproducció humana assistida i altres tècniques complementàries

Les tècniques de reproducció humana assistida i altres tècniques complementàries previstes en aquesta llei son les següents:

1. Inseminació artificial amb semen de la parella o del donant.
2. Fecundació in vitro i injecció intracitoplasmàtica d'espermatozoides. amb gàmetes propis o de donants.
3. Transferència d'embrions in vitro crioconservats.
4. Donació d'embrions.
5. Diagnòstic genètic preimplantacional.
6. Crioconservació de gàmetes i embrions.

3.6 Tractats internacionals

Edicte

La Sindicatura, en reunió tinguda el dia 18 de setembre del 2018, ha examinat el document que li ha tramès el M. I. Sr. Cap de Govern, registrat en data 17 de setembre del 2018, sota el títol **Esmena del Protocol de Montreal relatiu a les substàncies que esgoten la capa d'ozó** i exercint les competències que li atribueix el Reglament del Consell General, ha acordat d'acord amb l'article 64.2 de la Constitució i 90 del Reglament del Consell General, ordenar la seva publicació al Butlletí del Consell General.

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 18 de setembre del 2018

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

Proposta d'acceptació de l'esmena del Protocol de Montreal relatiu a les substàncies que esgoten la capa d'ozó, adoptada a Kigali (Ruanda), el 15 d'octubre del 2016

Vist el Conveni per a la protecció de la capa d'ozó, adoptat a Viena el 22 de març de 1985 i el Protocol relatiu a les substàncies que esgoten la capa d'ozó, fet a Montreal el 16 de setembre de 1987, ajustat i/o esmenat a Londres el 29 de juny de 1990, a Copenhaguen el 25 de novembre de 1992, a Viena el 7 de desembre de 1995, a Montreal el 17 de setembre de 1997 i a Pequín el 3 de desembre de

1999 i publicats al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*, núm. 86, de 3 de desembre del 2008;

Atès que el Protocol relatiu a les substàncies que esgoten la capa d'ozó, fet a Montreal el 16 de setembre de 1987, ajustat i/o esmenat a Londres el 29 de juny de 1990, a Copenhaguen el 25 de novembre de 1992, a Viena el 7 de desembre de 1995, a Montreal el 17 de setembre de 1997 i a Pequín el 3 de desembre de 1999 va entrar en vigor a Andorra el 26 d'abril del 2009;

Atès que durant la 28a Reunió dels estats part del Protocol de Montreal que va tenir lloc a Kigali (Ruanda) del 10 al 15 d'octubre del 2016, els estats part presents van adoptar, de conformitat amb l'apartat 4 de l'article 9 del Conveni per a la protecció de la capa d'ozó, adoptat a Viena el 22 de març de 1985, l'esmena del Protocol de Montreal mitjançant la Decisió XXVIII-1;

Atès que el Govern, en la sessió del 12 de setembre del 2018, d'acord amb l'apartat 1 de l'article 25 de la Llei qualificada reguladora de l'activitat de l'Estat en matèria de Tractats, del 19 de desembre de 1996, va aprovar l'acceptació de l'esmena del Protocol de Montreal relatiu a les substàncies que esgoten la capa d'ozó, adoptada a Kigali (Ruanda), el 15 d'octubre del 2016;

Atès que, de conformitat amb l'apartat 2 de l'article 25 de la Llei qualificada esmentada, el Govern ho va comunicar als coprínceps i al Consell General;

Es fa pública la Proposta d'acceptació de l'esmena del Protocol de Montreal relatiu a les substàncies que esgoten la capa d'ozó, adoptada a Kigali (Ruanda), el 15 d'octubre del 2016 tal com es reproduceix a continuació:

“Esmena del Protocol de Montreal relatiu a les substàncies que esgoten la capa d'ozó

Article I: Esmena

Article 1, apartat 4

En l'apartat 4 de l'article 1 del Protocol, cal substituir:

“l'Annex C o l'Annex E”

per:

“l'Annex C, l'Annex E o l'Annex F”

Article 2, apartat 5

En l'apartat 5 de l'article 2 del Protocol, cal substituir:

“i a l'article 2H”

per:

“i als articles 2H i 2J”

Article 2, apartats 8.a, 9.a i 11

En els apartats 8.a i 11 de l'article 2 del Protocol, cal substituir:

“els articles 2A a 2I”

per:

“els articles 2A a 2J”

Al final de la lletra a de l'apartat 8 de l'article 2 del Protocol, cal afegir-hi el següent:

“Qualsevol acord d'aquesta naturalesa podrà ampliar-se per incloure les obligacions relatives al consum o a la producció d'acord amb l'article 2J, sempre que la suma total dels nivells calculats i combinats de consum o de producció de les parts concernides no superi els nivells establerts en l'article 2J.”

En la lletra a) i) de l'apartat 9 de l'article 2 del Protocol, després de:

“aquests ajustaments;”

cal suprimir:

“i”

Cal tornar a enumerar la lletra a) ii) de l'apartat 9 de l'article 2 del Protocol com a lletra a) iii).

Després de la lletra a) i) de l'apartat 9 de l'article 2 del Protocol, cal afegir-hi el següent com a lletra a) ii):

“S'han d'efectuar ajustaments en els potencials d'escalfament global especificats en el Grup I dels Annexos A, C i F, i de ser així, s'hi ha d'indicar quins són aquests ajustaments; i”

Article 2J

Després de l'article 2I del Protocol, cal inserir-hi l'article següent:

“Article 2J: Hidrofluorocarbonis

1. Cada part vetlla perquè en el període de 12 mesos a comptar de l'1 de gener del 2019, i per cada període successiu de 12 mesos, el seu nivell calculat de consum de les substàncies controlades de l'Annex F, expressat en equivalents de CO₂, no superi el percentatge fixat per a la sèrie respectiva d'anys especificats en les lletres a) a e) com s'indica a continuació, de la mitjana anual dels seus nivells calculats de consum de les substàncies controlades de l'Annex F per als anys 2011, 2012 i 2013, més el 15% del seu nivell calculat de consum de substàncies controlades del Grup I de l'Annex C, com s'estableix a l'apartat 1 de l'article 2F, expressat en equivalents de CO₂:

a) 2019 a 2023: 90%

b) 2024 a 2028: 60%

c) 2029 a 2033: 30%

d) 2034 a 2035: 20%

e) 2036 i anys posteriors: 15%

2. Sense perjudici del que disposa l'apartat 1 d'aquest article, les parts poden decidir que una part vetlla perquè en el període de 12 mesos a comptar de l'1 de gener del 2020, i per cada període successiu de 12 mesos, el seu nivell calculat de consum de les substàncies controlades de l'Annex F, expressat en equivalents de CO₂, no superi el percentatge fixat per a la sèrie respectiva d'anys especificats en les lletres a) a e) com s'indica a continuació, de la mitjana anual dels seus nivells calculats de consum de les substàncies controlades de l'Annex F per als anys 2011, 2012 i 2013, més el 25% del seu nivell calculat de consum de substàncies controlades del Grup I de l'Annex C, com s'estableix al paràgraf 1 de l'article 2F, expressat en equivalents de CO₂:

a) 2020 a 2024: 95%

b) 2025 a 2028: 65%

c) 2029 a 2033: 30%

d) 2034 a 2035: 20%

e) 2036 i anys posteriors: 15%

3. Cada part que produeixi les substàncies controlades de l'Annex F vetlla perquè durant el període de 12 mesos a comptar de l'1 de gener del 2019, i per cada període successiu de 12 mesos, el seu nivell calculat de producció de les substàncies controlades de l'Annex F, expressat en equivalents de CO₂, no superi el percentatge fixat per a la sèrie respectiva d'anys especificats en les lletres a) a e) com s'indica a continuació, de la mitjana anual dels seus nivells calculats de producció de les substàncies controlades de l'Annex F per als anys 2011, 2012 i 2013, més el 15% del seu nivell calculat de producció de substàncies controlades del Grup I de l'Annex C, com s'estableix en l'apartat 2 de l'article 2F, expressat en equivalents de CO₂:

a) 2019 a 2023: 90%

b) 2024 a 2028: 60%

c) 2029 a 2033: 30%

d) 2034 a 2035: 20%

e) 2036 i anys posteriors: 15%

4. Sense perjudici del que disposa l'apartat 3 d'aquest article, les parts poden decidir que una part que produeixi les substàncies controlades de l'Annex F vetlla perquè en el període de 12 mesos a comptar de l'1 de gener del 2020, i per cada període successiu de 12 mesos, el seu nivell calculat de producció de les substàncies controlades de l'Annex F, expressat en equivalents de CO₂, no superi el percentatge fixat per a la sèrie respectiva d'anys especificats en les

lletres a) a e) com s'indica a continuació, de la mitjana anual dels seus nivells calculats de producció de substàncies controlades de l'Annex F per als anys 2011, 2012 i 2013, més el 25% del seu nivell calculat de producció de substàncies controlades del Grup I de l'Annex C, com s'estableix en l'apartat 2 de l'article 2F, expressat en equivalents de CO₂:

- a) 2020 a 2024: 95%
- b) 2025 a 2028: 65%
- c) 2029 a 2033: 30%
- d) 2034 a 2035: 20%
- e) 2036 i anys posteriors: 15%

5. Els apartats 1 a 4 d'aquest article s'apliquen a menys que les parts decideixin autoritzar el nivell de producció o de consum que sigui necessari per satisfer els usos exempts que elles mateixes hagin acordat.

6. Cada part que fabriqui substàncies del Grup I de l'Annex C o de l'Annex F vetlla perquè durant el període de 12 mesos a comptar de l'1 de gener del 2020, i per cada període successiu de 12 mesos, les seves emissions de substàncies del Grup II de l'Annex F generades a cada planta de producció que fabriqui substàncies del Grup I de l'Annex C o de l'Annex F es destrueixin, en la mesura que sigui possible, utilitzant la tecnologia aprovada per les parts en el mateix període de 12 mesos.

7. Cada part vetlla perquè en qualsevol destrucció de substàncies del Grup II de l'Annex F generades en instal·lacions que produeixin substàncies del Grup I de l'Annex C o de l'Annex F s'utilitzin únicament les tecnologies que les parts aprovin.

Article 3

Cal substituir el preàmbul de l'article 3 del Protocol pel que segueix:

"1. A l'efecte dels articles 2, 2A a 2J i 5, cada part determina, respecte de cada grup de substàncies que figura a l'Annex A, l'Annex B, l'Annex C, l'Annex E o l'Annex F, els seus nivells calculats de:"

Cal substituir el punt i coma final de la lletra a) i) de l'article 3 del Protocol per:

“, tret que s'especifiqui una altra cosa en l'apartat 2;”

Al final de l'article 3 del Protocol, cal afegir-hi el text següent:

“; i

d) de les emissions de substàncies del Grup II de l'Annex F generades a cada instal·lació que produeixi substàncies del Grup I de l'Annex C o de l'Annex F mitjançant la inclusió, entre altres coses, de les quantitats emeses a causa de fugues d'equips, d'orificis de ventilació i de dispositius de destrucció,

però exclouent-hi les quantitats capturades per al seu ús, la seva destrucció o el seu emmagatzematge.

2. En calcular els nivells de producció, de consum, d'importació, d'exportació i d'emissió de les substàncies que figuren en el Grup I de l'Annex F i de l'Annex C, expressats en equivalents de CO₂, a l'efecte de l'article 2J, l'apartat 5 bis de l'article 2 i l'apartat 1 d) de l'article 3, cada part utilitza els potencials d'escalfament global d'aquestes substàncies especificades en el Grup I de l'Annex A i en els Annexos C i F.”

Article 4, apartat 1 septies

Després de l'apartat 1 sexies de l'article 4 del Protocol, cal inserir-hi el paràgraf següent:

“1 septies. Després de l'entrada en vigor d'aquest apartat, cada part prohibeix la importació de les substàncies controlades de l'Annex F procedents de qualsevol Estat que no sigui part d'aquest Protocol.”

Article 4, apartat 2 septies

Després de l'apartat 2 sexies de l'article 4 del Protocol, cal inserir-hi el paràgraf següent:

“2 septies. Després de l'entrada en vigor d'aquest apartat, cada part prohibeix l'exportació de les substàncies controlades de l'Annex F a qualsevol Estat que no sigui part d'aquest Protocol.”

Article 4, apartats 5, 6 i 7

En els apartats 5, 6 i 7 de l'article 4 del Protocol, cal substituir:

“els Annexos A, B, C i E”

per:

“els Annexos A, B, C, E i F”

Article 4, apartat 8

En l'apartat 8 de l'article 4 del Protocol, cal substituir:

“els articles 2A a 2I”

per:

“els articles 2A a 2J”

Article 4B

Després de l'apartat 2 de l'article 4B del Protocol, cal inserir-hi el paràgraf següent:

“2 bis. Cada part, en allò que la concerneixi, estableix i aplica, abans de l'1 de gener del 2019 o en el termini de tres mesos a partir de la data d'entrada en vigor d'aquest paràgraf, agafant sempre la data que sigui posterior, un sistema de concessió de llicències per a la importació i l'exportació de les substàncies controlades noves, usades, reciclades i regenerades de l'Annex F. Qualsevol part que operi de conformitat amb l'apartat 1 de l'article 5 que decideixi que no està en condicions d'establir i

d'aplicar el sistema esmentat, abans de l'1 de gener del 2019 inclòs, pot postposar l'adopció d'aquestes mesures fins a l'1 de gener del 2021.”

Article 5

En l'apartat 4 de l'article 5 del Protocol, cal substituir:

“2I”

per:

“2J”

En els apartats 5 i 6 de l'article 5 del Protocol, cal substituir:

“l'article 2I”

per:

“els articles 2I i 2J”

En l'apartat 5 de l'article 5 del Protocol, abans de:

“tota mesura de regulació”

cal inserir:

“amb”

Després de l'apartat 8 *ter* de l'article 5 del Protocol, cal inserir-hi el paràgraf següent:

“8 *quater*

a) Qualsevol part que operi de conformitat amb l'apartat 1 d'aquest article, subjecta a qualsevol ajustament introduït en les mesures de regulació de l'article 2J, de conformitat amb l'apartat 9 de l'article 2, tindrà dret a retardar el compliment de les mesures de regulació establertes a les lletres a) a e) de l'apartat 1 de l'article 2J i en les lletres a) a e) de l'apartat 3 de l'article 2J i a modificar aquestes mesures com s'indica a continuació:

i) 2024 a 2028: 100%

ii) 2029 a 2034: 90%

iii) 2035 a 2039: 70%

iv) 2040 a 2044: 50%

v) 2045 i anys posteriors: 20%

b) Sense perjudici del que disposa la lletra a) anterior, les parts poden decidir que una part que operi de conformitat amb l'apartat 1 d'aquest article, subjecta a qualsevol ajustament introduït en les mesures de regulació de l'article 2J, de conformitat amb l'apartat 9 de l'article 2, tindrà dret a retardar el compliment de les mesures de regulació establertes en les lletres a) a e) de l'apartat 1 de l'article 2J i en les lletres a) a e) de l'apartat 3 de l'article 2J i a modificar-les com s'indica a continuació:

i) 2028 a 2031: 100%

ii) 2032 a 2036: 90%

iii) 2037 a 2041: 80%

iv) 2042 a 2046: 70%

v) 2047 i anys posteriors: 15%

c) Cada part que operi de conformitat amb l'apartat 1 d'aquest article, subjecta al càlcul del seu nivell bàsic de consum conforme a l'article 2J, tindrà dret a utilitzar la mitjana dels seus nivells calculats de consum de les substàncies controlades de l'Annex F pels anys 2020, 2021 i 2022, més el 65% del seu nivell de base del consum de substàncies controlades del Grup I de l'Annex C, com s'estipula en l'apartat 8 *ter* d'aquest article.

d) Sense perjudici de les disposicions de la lletra c) anterior, les parts poden decidir que, subjectes al càlcul del seu nivell bàsic de consum conforme a l'article 2J, una part que opera de conformitat amb l'apartat 1 d'aquest article té dret a utilitzar la mitjana dels seus nivells calculats de consum de substàncies controlades de l'Annex F pels anys 2024, 2025 i 2026, més el 65% del seu nivell de base del consum de substàncies controlades del Grup I de l'Annex C, com s'estipula en l'apartat 8 *ter* d'aquest article.

e) Cada part que operi de conformitat amb l'apartat 1 d'aquest article i produeixi les substàncies controlades de l'Annex F, subjecta al càlcul del seu nivell bàsic de producció de conformitat amb l'article 2J, té dret a utilitzar la mitjana dels seus nivells calculats de producció de substàncies controlades de l'Annex F pels anys 2020, 2021 i 2022, més el 65% del seu nivell de base de producció de substàncies controlades del Grup I de l'Annex C, com s'estipula en l'apartat 8 *ter* d'aquest article.

f) Sense perjudici de les disposicions de la lletra e) anterior, les parts poden decidir que una part que opera de conformitat amb l'apartat 1 d'aquest article i produeix les substàncies controlades de l'Annex F, subjecta al càlcul del seu nivell bàsic de producció de conformitat amb l'article 2J, té dret a utilitzar la mitjana dels seus nivells calculats de producció de les substàncies controlades de l'Annex F pels anys 2024, 2025 i 2026, més el 65% del seu nivell de base de producció de substàncies controlades del Grup I de l'Annex C, com s'estipula en l'apartat 8 *ter* d'aquest article.

g) Les lletres a) a f) d'aquest apartat s'apliquen als nivells calculats de producció i de consum a menys que s'apliqui una exempció per altes temperatures ambientals basada en els criteris que decideixin les parts.”

Article 6

A l'article 6 del Protocol, cal substituir:

“els articles 2A a 2I”

per:

“els articles 2A a 2J”

Article 7, apartats 2, 3 i 3 ter

En l'apartat 2 de l'article 7 del Protocol, a continuació del text “– enumerades en l'Annex E, corresponents a l'any 1991”, cal inserir-hi el text següent:

“– enumerades en l'Annex F, pels anys 2011 a 2013, tret que les parts que operen de conformitat amb l'apartat 1 de l'article 5 proporcionin aquestes dades pels anys 2020 a 2022, però les parts que operen de conformitat amb el paràgraf 1 de l'article 5 a les quals s'apliquin les lletres d) i f) de l'apartat 8 *quater* de l'article 5 han de proporcionar aquestes dades pels anys 2024 a 2026”;

Als apartats 2 i 3 de l'article 7 del Protocol, cal substituir:

“C i E”

per:

“C, E i F”

Després de l'apartat 3 *bis* de l'article 7 del Protocol, cal afegir-hi el paràgraf següent:

“3 *ter*. Cada part proporciona a la Secretaria dades estadístiques de les seves emissions anuals de substàncies controlades del Grup II de l'Annex F, per cada instal·lació, de conformitat amb l'apartat 1 d) de l'article 3 del Protocol.”

Article 7, apartat 4

A l'apartat 4 de l'article 7, després de:

“dades estadístiques sobre” i “proporciona dades sobre”

cal afegir-hi:

“producció,”

Article 10, apartat 1

A l'apartat 1 de l'article 10 del Protocol, cal substituir:

“i l'article 2I”

per:

“, l'article 2I i l'article 2J”

Al final de l'apartat 1 de l'article 10 del Protocol, cal inserir-hi el text següent:

“Quan una part que operi de conformitat amb l'apartat 1 de l'article 5 opti per valer-se del finançament de qualsevol altre mecanisme de finançament per cobrir part dels seus costos addicionals acordats, aquesta part no està coberta pel mecanisme de finançament establert de conformitat amb l'article 10 d'aquest Protocol.”

Article 17

En l'article 17 del Protocol, cal substituir:

“els articles 2A a 2I”

per:

“els articles 2A a 2J”

Annex A

Cal substituir el quadre del Grup I de l'Annex A del Protocol pel que figura a continuació:

Grup	Substància	Potencial d'esgotament de la capa d'ozó (PEO)*	Potencial d'escalfament global en 100 anys (PEG)
<i>Grup I</i>			
CFCl ₃	(CFC-11)	1,0	4.750
CF ₂ Cl ₂	(CFC-12)	1,0	10.900
C ₂ F ₃ Cl ₃	(CFC-113)	0,8	6.130
C ₂ F ₄ Cl ₂	(CFC-114)	1,0	10.000
C ₂ F ₃ Cl	(CFC-115)	0,6	7.370

Annex C i Annex F

Cal substituir el quadre del Grup I de l'Annex C del Protocol pel que figura a continuació:

Grup	Substància	Nombre d'isòmers	Potencial d'esgotament de la capa d'ozó*	Potencial d'escalfament global en 100 anys***
<i>Grup I</i>				
CHFCl ₂	(HCFC-21)**	1	0,04	151
CHF ₂ Cl	(HCFC-22)**	1	0,055	1.810
CH ₂ FCI	(HCFC-31)	1	0,02	
C ₂ HFCl ₄	(HCFC-121)	2	0,01 a 0,04	
C ₂ HF ₂ Cl ₃	(HCFC-122)	3	0,02 a 0,08	
C ₂ HF ₃ Cl ₂	(HCFC-123)	3	0,02 a 0,06	77
CHCl ₂ CF ₃	(HCFC-123)**	–	0,02	
C ₂ HF ₄ Cl	(HCFC-124)	2	0,02 a 0,04	609
CHFClCF ₃	(HCFC-124)**	–	0,022	
C ₂ H ₂ FCI ₃	(HCFC-131)	3	0,007 a 0,05	
C ₂ H ₂ F ₂ Cl ₂	(HCFC-132)	4	0,008 a 0,05	
C ₂ H ₂ F ₃ Cl	(HCFC-133)	3	0,02 a 0,06	
C ₂ H ₃ FCI ₂	(HCFC-141)	3	0,005 a 0,07	

CH ₃ CFCl ₂	(HCFC-141b)**	–	0,11	725
C ₂ H ₃ F ₂ Cl	(HCFC-142)	3	0,008 a 0,07	
CH ₃ CF ₂ Cl	(HCFC-142b)**	–	0,065	2.310
C ₂ H ₄ FCI	(HCFC-151)	2	0,003 a 0,005	
C ₃ HFCl ₆	(HCFC-221)	5	0,015 a 0,07	
C ₃ HF ₂ Cl ₅	(HCFC-222)	9	0,01 a 0,09	
C ₃ HF ₃ Cl ₄	(HCFC-223)	12	0,01 a 0,08	
C ₃ HF ₄ Cl ₃	(HCFC-224)	12	0,01 a 0,09	
C ₃ HF ₅ Cl ₂	(HCFC-225)	9	0,02 a 0,07	
CF ₃ CF ₂ CHCl ₂	(HCFC-225ca)**	–	0,025	122
CF ₂ CICF ₂ CHCIF	(HCFC.225cb)**	–	0,033	595
C ₃ HF ₆ Cl	(HCFC-226)	5	0,02 a 0,10	
C ₃ H ₂ FCI ₅	(HCFC-231)	9	0,05 a 0,09	
C ₃ H ₂ F ₂ Cl ₄	(HCFC-232)	16	0,008 a 0,10	
C ₃ H ₂ F ₃ Cl ₃	(HCFC-233)	18	0,007 a 0,23	
C ₃ H ₂ F ₄ Cl ₂	(HCFC-234)	16	0,01 a 0,28	
C ₃ H ₂ F ₅ Cl	(HCFC-235)	9	0,03 a 0,52	
C ₃ H ₃ FCI ₄	(HCFC-241)	12	0,004 a 0,09	
C ₃ H ₃ F ₂ Cl ₃	(HCFC-242)	18	0,005 a 0,13	
C ₃ H ₃ F ₃ Cl ₂	(HCFC-243)	18	0,007 a 0,12	
C ₃ H ₃ F ₄ Cl	(HCFC-244)	12	0,009 a 0,14	
C ₃ H ₄ FCI ₃	(HCFC-251)	12	0,001 a 0,01	
C ₃ H ₄ F ₂ Cl ₂	(HCFC-252)	16	0,005 a 0,04	
C ₃ H ₄ F ₃ Cl	(HCFC-253)	12	0,003 a 0,03	
C ₃ H ₅ FCI ₂	(HCFC-261)	9	0,002 a 0,02	
C ₃ H ₅ F ₂ Cl	(HCFC-262)	9	0,002 a 0,02	
C ₃ H ₆ FCI	(HCFC-271)	5	0,001 a 0,03	

* Quan s'indica una gamma de PEO, a l'efecte del Protocol s'utilitzarà el valor més alt de la gamma esmentada. Els PEO enumerats com un valor únic es van determinar a partir de càlculs basats en mesuraments de laboratori. Els enumerats com una gamma es basen en estimacions i, per tant, tenen un grau major d'incertesa. La gamma inclou un grup isomèric. El valor superior és l'estimació del PEO de l'isòmer amb el PEO més elevat, i el valor inferior és l'estimació del PEO de l'isòmer amb el PEO més baix.

** Identifica les substàncies més viables comercialment els valors de PEO dels quals s'utilitzen a l'efecte del Protocol.

*** En el cas de substàncies per a les quals no s'indica el PEG, s'aplicarà per defecte el valor 0 fins que s'inclouï un valor de PEG mitjançant el procediment previst en el paràgraf 9 a) ii) de l'article 2.

Després de l'Annex E del Protocol, cal afegir-hi l'Annex següent:

“Annex F: Substàncies controlades

Grup	Substància	Potencial d'escalfament global en 100 anys	
<i>Grup I</i>			
	CHF ₂ CHF ₂	HFC-134	1.100
	CH ₂ FCF ₃	HFC-134a	1.430
	CH ₂ FCHF ₂	HFC-143	353
	CHF ₂ CH ₂ CF ₃	HFC-245fa	1.030
	CF ₃ CH ₂ CF ₂ CH ₃	HFC-365mfc	794
	CF ₃ CHFCF ₃	HFC-227ea	3.220
	CH ₂ FCF ₂ CF ₃	HFC-236cb	1.340
	CHF ₂ CHFCF ₃	HFC-236ea	1.370
	CF ₃ CH ₂ CF ₃	HFC-236fa	9.810
	CH ₂ FCF ₂ CHF ₂	HFC-245ca	693
	CF ₃ CHFCF ₂ CF ₃	HFC-43-10mee	1.640
	CH ₂ F ₂	HFC-32	675
	CHF ₂ CF ₃	HFC-125	3.500
	CH ₃ CF ₃	HFC-143a	4.470
	CH ₃ F	HFC-41	92
	CH ₂ FCH ₂ F	HFC-152	53
	CH ₃ CHF ₂	HFC-152a	124
<i>Grup II</i>			
	CHF ₃	HFC-23	14.800

Article II: Relació amb l'esmena de 1999

Cap Estat o cap organització d'integració econòmica regional no pot dipositar un instrument de ratificació, d'acceptació o d'aprovació o d'adhesió a aquesta esmena tret que, amb anterioritat o simultàniament, hagi dipositat l'instrument esmentat a l'esmena adoptada a l'11a Reunió de les Parts a Pequín que va tenir lloc el 3 de desembre de 1999.

Article III: Relació amb el Conveni marc de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic i el seu Protocol de Kyoto

La finalitat d'aquesta esmena no és excloure els hidrofluorocarbonis de l'abast de les obligacions contingudes en els articles 4 i 12 del Conveni marc de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic i en els articles 2, 5, 7 i 10 del seu Protocol de Kyoto.

Article IV: Entrada en vigor

1. A excepció del que s'indica a l'apartat 2 següent, aquesta esmena entrarà en vigor l'1 de gener del 2019, a condició que els Estats o les organitzacions d'integració econòmica regional que són part del Protocol de Montreal relatiu a les substàncies que esgoten la capa d'ozó hagin dipositat com a mínim 20 instruments de ratificació, d'acceptació o d'aprovació de l'esmena. Si, a aquesta data, no s'ha complert aquesta condició, l'esmena entrarà en vigor el norantè dia que segueix a la data en què s'hagi complert.

2. Els canvis en l'article 4 del Protocol, "Regulació dels intercanvis comercials amb Estats que no siguin part del Protocol", estipulats en l'article I d'aquesta esmena, entraran en vigor l'1 de gener del 2033, a condició que els Estats o les organitzacions d'integració econòmica regional que són part del Protocol de Montreal relatiu a les substàncies que esgoten la capa d'ozó hagin dipositat com a mínim 70 instruments de ratificació, d'acceptació o d'aprovació de l'esmena. Si, a aquesta data, no s'ha complert aquesta condició, l'esmena entrarà en vigor el norantè dia que segueix a la data en què s'hagi complert.

3. A l'efecte dels apartats 1 i 2 anteriors, cap instrument dipositat per una organització d'integració econòmica regional no es considerarà com un instrument més dels que ja han dipositat els Estats membres d'aquesta organització.

4. Després de l'entrada en vigor d'aquesta esmena, tal com preveuen els apartats 1 i 2 anteriors, l'esmena entrarà en vigor per a qualsevol altra part del Protocol el norantè dia que segueix a la data del dipòsit del seu instrument de ratificació, d'acceptació o d'aprovació.

Article V: Aplicació provisional

Qualsevol part, en tot moment abans de l'entrada en vigor d'aquesta esmena, en allò que la concerneixi, pot declarar que aplicarà provisionalment qualsevol mesura de regulació prevista a l'article 2J i que respectarà les obligacions corresponents de comunicació de dades de conformitat amb l'article 7, mentre l'esmena no entri en vigor.”.

Situació el 10 de setembre del 2018 de l'esmena del Protocol de Montreal relatiu a les substàncies que esgoten la capa d'ozó, adoptada a Kigali (Ruanda), el 15 d'octubre del 2016:

Estats part:	Ratificació, acceptació (A) o aprovació (AA)	Entrada en vigor
Alemanya	14/11/2017 (A)	
Austràlia	27/10/2017 (A)	
Barbados	19/04/2018	
Bèlgica	04/06/2018	
Benín	19/03/2018	
Bulgària	01/05/2018	
Burkina Faso	26/07/2018	
Canadà	03/11/2017	
Comores	16/11/2017	
Costa d'Ivori	29/11/2017 (A)	
Costa Rica	23/05/2018	
Equador	22/01/2018	
Eslovàquia	16/11/2017	
Finlàndia	14/11/2017 (A)	
França	29/03/2018 (AA)	
Gabon	28/02/2018 (A)	
Grenada	29/05/2018	
Illes Marshall	15/05/2017	
Irlanda	12/03/2018	
Letònia	17/08/2018	
Lituània	24/07/2018	
Luxemburg	16/11/2017	
Malawi	21/11/2017	
Maldives	13/11/2017	
Mali	31/03/2017 (A)	
Micronèsia, Estats Federats de	12/05/2017	
Níger	29/08/2018	
Niue	24/04/2018	
Noruega	06/09/2017	
Països Baixos	08/02/2018 (A)	
Palau	29/08/2017	

Portugal	17/07/2018 (AA)	
Regne Unit de la Gran Bretanya i d'Irlanda del Nord	14/11/2017	
República Popular Democràtica de Corea	21/09/2017	
República Popular Democràtica de Laos	16/11/2017 (A)	
Ruanda	23/05/2017	
Samoa	23/03/2018	
Senegal	31/08/2018	
Suècia	17/11/2017	
Togo	08/03/2018 (A)	
Trinitat i Tobago	17/11/2017	
Tuvalu	21/09/2017	
Uganda	21/06/2018	
Vanuatu	20/04/2018	
Xile	19/09/2017	

4- IMPULS I CONTROL DE L'ACCIÓ POLÍTICA DEL GOVERN

4.4.2 Respostes escrites

Edicte

El síndic general, d'acord amb les previsions de l'article 90 del Reglament del Consell General,

Disposa

Publicar la resposta del Govern a les preguntes formulades pel M. I. Sr. Ferran Costa Marimon, conseller general del Grup Parlamentari Liberal, per escrit de data 31 de maig del 2018, **relatives al Nomenclàtor d'Andorra que recull la toponímia oficial del país**, publicades en el Butlletí del Consell General número 49/2018, de data 1 de juny.

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 14 de setembre del 2018

Vicenç Mateu Zamora

Síndic General

Ministeri de Cultura Joventut i Esports

Preguntes escrites al Govern (Reg. Núm. 796)

Preguntes escrites al Govern que es formulen en relació al Nomenclàtor d'Andorra que recull la toponímia oficial del país Reg. Núm. 796, formulades pel M. I. Sr. Ferran Costa Marimon, conseller general del Grup Parlamentari Liberal

Resposta escrita a les preguntes efectuades el 31 de maig del 2018 pel MI Sr. Ferran Costa Marimon, conseller general del Grup Parlamentari Liberal, en relació al Nomenclàtor d'Andorra que recull la toponímia oficial del país, registrades amb el núm. 796.

El Sr. Ferran Costa pregunta:

1. Quants cops s'ha reunit la ministra de Cultura amb la Comissió de Toponímia des que va accedir al seu càrrec?

Cap, la ministra de Cultura no forma part de la Comissió de Toponímia.

Consultats els documents de l'expedient anomenat "Nomenclàtor de toponímia andorrana", creat el 2004 [primer document del 15/1/2004], en ocasió de la creació de la Comissió per part del Govern, i que consta fins a la data de 375 documents, no hi ha constància que cap ministre de Cultura s'hagi reunit amb la Comissió de Toponímia.

Els representants del Ministeri de Cultura a la CTA són el cap del Servei de Política Lingüística, en qualitat de president, i la responsable dels Arxius Nacionals, en qualitat de tècnica. Per part del Govern hi ha també la persona responsable de l'Àrea de Cartografia, del MOT, en qualitat de vicepresidenta. Les propostes de la CTA que inclouen despeses econòmiques o que requereixen, segons el seu reglament [decret del 16-2-2005, pel qual s'aprova el Reglament d'organització i funcionament de la Comissió de Toponímia d'Andorra (publicat al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra el 23-2-2005)], l'aprovació del Govern, se sotmeten a la seva consideració.

2. Quan va expirar el darrer mandat de la Comissió de Toponímia?

A l'octubre del 2016.

3. Quan van renovar-se per darrer cop els càrrecs de la Comissió de Toponímia?

No s'ha renovat perquè el darrer mandat, que va expirar l'octubre del 2016, va ser el mandat en què la CTA va lliurar la nova proposta de Nomenclàtor a

l'aleshores ministre Albert Esteve i la proposta no va arribar al Govern. Al document corresponent de l'expedient hi consta "Posposat". Els membres de la darrera Comissió van ser [segons Edicte del 23-10-2013 pel qual es fa pública la composició de la Comissió de Toponímia d'Andorra (BOPA 30 d'octubre)]:

"Presidència: Joan Sans Urgell, cap del Servei de Política Lingüística, del Ministeri de Cultura.

Vicepresidència: Sara Pijuan Gordo, cap de l'Àrea de Cartografia, del Ministeri d'Economia i Territori.

Representant de l'Institut d'Estudis Andorrans: Ramon Sistac Vicén (membre de la Secció Filològica de l'IEC)

Representant del Comú de Canillo: Martí Salvans Abetlla

Representant del Comú d'Encamp: Cristina Torres Mañas

Representant del Comú d'Ordino: Anna Call Parramon

Representant del Comú de la Massana: Montse Checa Granja

Representant del Comú d'Andorra la Vella: Albert Villarro Boix

Representant del Comú de Sant Julià de Lòria: Teresa Rodrigo Monsonís

Representant del Comú d'Escaldes-Engordany: Josep M. Canut Esteva

Representant del Servei d'Arxius: Susanna Vela Palomares

Representant del Servei de Política Lingüística: Berta Subietas Saumell

Representant de l'Àrea de Cartografia: Fidel Bonet Vilela

La durada del mandat és de tres anys comptats a partir de la data de publicació del nomenament."

4. Té intenció Govern d'aprovar i publicar la proposta definitiva del Nomenclàtor?

El Nomenclàtor de toponímia andorrana va ser aprovat pel Govern en la sessió del dia 13 d'octubre del 2010, i publicat al BOPA el dia 20 d'octubre del 2010, núm. 60, any 22. Per tant, aquesta toponímia és l'oficial fins a la data d'avui.

Com a ministra de Cultura, no he considerat necessari ni convenient tornar a revisar una feina interdisciplinària correctament feta, que va generar tants consensos, que va costar temps i esforç d'elaborar, i elaborada amb rigor científic (i, a més, amb tots els recursos interposats guanyats en totes les instàncies).

És cert que queden alguns serrells per tancar, i alguns costaran de tancar; com passa, d'altra banda, en totes les toponímies del món. Personalment, penso que els topònims són paraules que ens vinculen a una terra i és normal que generin sentiments intensos, i que de vegades causin divergències d'opinions. El temps ho acabarà normalitzant, bé per l'ús o bé per la pèrdua d'interès en qüestions de vegades paral·leles a la toponímia pròpiament dita. D'altra banda, el nomenclàtor és, per definició, una eina viva ja que sempre van apareixent nous topònims.

Actualment, caldria que la presidència de la Comissió de Toponímia iniciés els tràmits per a la renovació dels representants de la CTA, i un cop nomenats i publicats al BOPA, es reunís per actualitzar el Nomenclàtor amb les noves incorporacions i/o modificacions i/o supressions dels darrers 2 anys, i es plantegés una nova publicació digital i, si escau, en paper, tot i que aquesta darrera opció a hores d'ara ja no és tan aconsellable.

La renovació de la CTA no és urgent, tot i que seria preferible que cada cert temps, posem cinc anys, es reunís per examinar els nous topònims, o bé examinar propostes que hagin sorgit de nous estudis toponímics sectorials, etc.

Edicte

El síndic general, d'acord amb les previsions de l'article 90 del Reglament del Consell General,

Disposa

Publicar la resposta del Govern a les preguntes formulades pel M. I. Sr. Ferran Costa Marimon, conseller general del Grup Parlamentari Liberal, per escrit de data 31 de maig del 2018, **relatives als entorns de protecció**, publicades en el Butlletí del Consell General número 49/2018, de data 1 de juny.

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 14 de setembre del 2018

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

Ministeri de Cultura Joventut i Esports

Preguntes escrites al Govern (Reg. Núm. 797)

Preguntes escrites al Govern que es formulen en relació als entorns de protecció Reg. Núm. 797,

formulades pel M. I. Sr. Ferran Costa Marimon, conseller general del Grup Parlamentari Liberal

Resposta escrita a les preguntes efectuades el 31 de maig del 2018 pel MI Sr. Ferran Costa Marimon, conseller general del Grup Parlamentari Liberal, en relació als entorns de protecció, registrades amb el núm. 797.

El Sr. Ferran Costa pregunta si el Ministeri de Cultura té la intenció de revisar els perímetres cautelars dels entorns de protecció al voltant dels monuments? En cas afirmatiu, què és el que motiva aquesta revisió i en quin sentit es vol revisar? En quin estat es troba aquesta revisió? Quants i quins nous entorns de protecció pretén el Ministeri concloure durant el 2018?

Una de les tasques encomanades que té en curs el Ministeri de Cultura, Joventut i Esports és la revisió dels entorns cautelars al voltant dels monuments que figuren en l'annex de la Llei 09/2003 del patrimoni cultural d'Andorra, amb l'objectiu d'anar procedint a la publicació dels entorns de protecció definitius, com és el cas de l'entorn de protecció de Sant Serni de Llorts, recentment publicat.

El Ministeri de Cultura no té les competències per modificar els perímetres cautelars, com bé sabeu, tot i que sí que pot fer una proposta tècnica argumentada en aquest sentit a la Comissió legislativa encarregada de la Cultura perquè proposi de modificar, si així ho considera oportú, la Llei del patrimoni cultural. Dit això, el Ministeri de Cultura no té la previsió de fer aquesta proposta tècnica. És en el marc del debat intern del Consell Assessor del Patrimoni que s'han fet diverses i repetides vegades suggeriments al Ministeri en el sentit que vistos els diversos perímetres que han estat en vigor els darrers anys (100 metres primer i 20 metres, després) i davant la dificultat tècnica d'aplicar aquestes distàncies per igual en entorns tan diversos, seria tal vegada més pràctic assignar una distància a cada entorn.

Els membres del Consell Assessor del Patrimoni coincideixen a assenyalar la insuficiència manifesta dels 20 metres del perímetre cautelar, la zona 1. Pel que fa a la zona 2, depèn de l'administració comunal de què es tracti, i el Ministeri s'ha de limitar a fer recomanacions que poden no ser acceptades.

En un entorn, una de les característiques que es tenen en compte són les visuals. I les visuals es consideren cap al monument i des del monument, així com altres factors i elements d'interès, i sobretot el poble, o les cases, que acompanyen el monument. Una església d'un poble no té sentit sense el poble que l'ha construït.

Poso a la seva consideració, Sr. Costa, de fer un debat d'aquestes característiques en aquest hemicicle

amb voluntat constructiva per mirar d'avançar en aquest tema tan complex.

Per facilitar la tasca tècnica d'elaboració i redacció dels entorns, el Ministeri va signar fa uns mesos un acord de col·laboració amb el Col·legi Oficial d'Arquitectes d'Andorra, destinat a la revisió del procediment de treball i a l'organització d'una formació adreçada als arquitectes del país interessats en la redacció d'entorns de protecció, la qual es portarà a terme el darrer trimestre d'aquest any.

Enguany s'ha prioritzat aquest treball i un cop finalitzada la formació es reprendrà l'externalització de la redacció d'entorns de protecció, tal com es veurà reflectit a la partida corresponent del pressupost 2019 (250.000€ per a 4 o, com a màxim, 5 entorns).

El que motiva la revisió o modificació dels actuals entorns de protecció cautelars és la legislació vigent: la Llei 15/2014 de modificació de la Llei del patrimoni cultural d'Andorra, en el punt 1 de la seva Disposició transitòria estableix que: "Mentre no hagin estat delimitats expressament, es consideren entorns de protecció dels monuments declarats en virtut de la disposició addicional primera els espais compresos dins un radi de vint metres comptats dels del perímetre exterior del monument."

El que s'està fent de forma progressiva és passar d'aquest entorn cautelar a l'entorn definitiu que està definit a l'article 12 de la llei esmentada, i que consisteix en dos zones: una zona 1 o zona d'acompanyament i una zona 2 o zona preventiva. Els criteris que han de regir sobre les intervencions en el monument o el seu entorn, per la zona 1 són d'obligat compliment. Pel que fa als criteris en les intervencions en la zona 2 o preventiva tenen forma de proposta al Comú, i només són vinculants i executius si el comú decideix acceptar-los i incorporar-los al seu planejament urbanístic.

En l'actualitat hi ha publicats un total d'11 entorns de protecció definitius, que corresponen a 13 monuments o a zones arqueològiques i a un paisatge cultural, la vall del Madriu-Perafita Claror. Els dos darrers entorns a ser publicats han estat el dels santuaris vell i nou de Meritxell, l'any passat, i el de l'església de Sant Serni de Llorts, enguany.

La complexitat administrativa de tot el tràmit de publicació d'un entorn (cal tenir en compte que només el període d'al·legacions ja és de 9 mesos) allarguen necessàriament tot el procés. Amb les dimensions i els recursos que s'hi destinen és materialment impossible completar quatre entorns en un any. Potser les previsions han estat sempre massa optimistes, vist el volum de "feina" tècnica i política que implica un entorn, tant de recerca, com d'inventari, com de delimitació, com de converses

amb els veïns afectats, com de negociacions amb les administracions, etc.

Dit això, per a aquest any ens agradaria publicar 2 nous entorns de protecció definitius: el de l'església de Sant Marc i Santa Maria i el de l'església de Santa Eulàlia d'Encamp.

Andorra la Vella, 10 de setembre del 2018

Edicte

El síndic general, d'acord amb les previsions de l'article 90 del Reglament del Consell General,

Disposa

Publicar la resposta del Govern a les preguntes formulades pel M. I. Sr. Víctor Naudi Zamora, conseller general del Grup Parlamentari Mixt, per escrit de data 4 de juny del 2018, **relatives a l'ús de la sal en el conjunt de la xarxa viària durant les nevades i els períodes d'hivern**, publicades en el Butlletí del Consell General número 50/2018, de data 5 de juny.

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 18 de setembre del 2018

Vicenç Mateu Zamora
Síndic General

Resposta a la petició a la demanda d'informació formulada en data 4 de juny del 2018 pel M. I. Sr. Víctor Naudi Zamora, conseller general del Grup Parlamentari Mixt (Socialdemocràcia i Progrés), en relació a l'ús de la sal a la xarxa viària durant les nevades i els períodes d'hivern

Peticció:

El M. I. Víctor NAUDI ZAMORA, Conseller General del Grup Parlamentari Mixt (Socialdemocràcia i Progrés), demana al Govern que d'acord amb el que disposa l'article 5 del Reglament del Consell General, en el millor termini li siguin facilitades les informacions següents:

"1.- Quina és la quantitat total de sal o altres productes que el Govern ha destinat durant els anys 2015, 2016 i 2017 per a repartir sobre l'asfalt del conjunt de la xarxa viària del país, amb els mitjans propis i també la part subministrada als Comuns i repartida per aquests?

2.- Fa el Govern un seguiment i un estudi acurat de la qualitat de l'aigua del conjunt dels rius i més especialment dels rius Valira d'Orient, Valira del nord, Riu d'Arinsal, Riu d'Ordino i Gran Valira?

3.- Disposa el Govern de dades concretes dels compostos químics de l'aigua la seva evolució per mesos al llarg dels anys 2015, 2016 i 2017 dels rius citats en l'apartat anterior?

4.- Quins són els resultats d'aquestes dades?

5.- Té constància el Govern d'afectacions a la fauna aquàtica i piscícola a conseqüència dels alts nivells de salinitat de l'aigua, i quin seguiment en fa?

6.- Té constància el Govern si les esorrenties d'aigua salada afecten en menor o major quantia les estructures de formigó del conjunt dels ponts de la xarxa viària?

7.- En aquest darrer supòsit quin seguiment en fa, i quines mesures i quins costos això suposa?

8.- Té el Govern previst un altre mitjà alternatiu que l'ús indiscriminat de la sal per a disminuir els riscos a la xarxa viària per causes de gel durant els mesos d'hivern?"

En resposta a la demanda d'informació:

En relació al primer apartat de la demanda:

L'Àrea de conservació i explotació de carreteres (COEX) del Ministeri d'Ordenament Territorial utilitza com a font del gel i la neu de les calçades de la xarxa viària (a l'igual que la resta de països del nostre entorn), o bé sal sòlida o bé sal sòlida humidificada prèviament amb salmorra (la salmorra és aigua amb sal dissolta). El Govern adquireix la sal per al COEX sempre en forma de sal sòlida. La salmorra és fabricada a les pròpies instal·lacions del COEX mitjançant la dissolució de sal en aigua, en proporcions predefinides i acuradament controlades, mitjançant unes màquines específiques per a aquesta funció ("centrals de salmorra")

La quantitat total de tones adquirida pel Govern les darreres temporades hivernals ha estat la següent:

TEMPORADA 2014-15		4.852,26 Tm
TEMPORADA 2015-16		3.284,24 Tm
TEMPORADA 2016-17		4.607,74 Tm
TEMPORADA 2017-18		6.861,94 Tm

La quantitat de sal que el Govern ha subministrat als comuns és una dada sobre la que no existeix una precisió total, perquè moltes càrregues que efectuen els comuns no poden quedar enregistrades pel

COEX, en especial a la sitja de La Massana i a la base COEX del túnel de les 2 Valires, perquè en aquests dos punts no hi ha presència constant i ininterrompuda de personal del COEX durant la totalitat de les hores, especialment durant les nocturnes.

Per contra, el Ministeri d'Ordenament Territorial és coneixedor, de forma fiable, de la quantitat de sal que el COEX lliura als Comuns a través del subministrador que proveeix de sal el Govern. Aquestes quantitats figuren a la taula següent (aquestes xifres estan incloses en el total que figura a la taula precedent):

TEMPORADA 2014-15		281,88 Tm
TEMPORADA 2015-16		88,6 Tm
TEMPORADA 2016-17		116,90 Tm
TEMPORADA 2017-18		230,80 Tm

Cal tenir en compte, però, que alguns Comuns compren sal directament pel seu compte, a banda de les quantitats a dalt indicades.

En relació al segon, tercer, quart i cinquè apartats de la demanda:

Veure el document adjunt “Nota de resposta a la pregunta parlamentaria sobre l'evolució de l'ús de la sal com a fundent a Andorra i impacte sobre les aigües superficials”, del setembre del 2018, elaborat pel Departament de Medi Ambient i Sostenibilitat en base a l'Acció 4.2 de l'Estratègia Nacional del Paisatge (“Estudiar i establir mesures alternatives al tractament hivernal amb sal de carreteres”), el qual dóna resposta satisfactòria i completa als quatre apartats esmentats de la demanda d'informació.

En relació al sisè apartat de la demanda:

L'aigua salada resultat de la dissolució dels fundents utilitzats en viabilitat hivernal, presenta un increment de la concentració de clorurs que, al seu pas per les obres de fàbrica de la xarxa viària, incrementa el risc de corrosió de les armadures de les estructures de formigó armat, així com de altres elements metàl·lics existents eventualment als ponts, com baranes, impostes, elements de senyalització, protecció i contenció de vehicles, etc.

La importància de les afectacions depèn de la pròpia concepció del pont en quant al seu disseny, la impermeabilització existent, l'eficàcia del seu sistema de drenatge, l'adequació dels tipus de formigó utilitzats en quant a la seva capacitat de resistència als clorurs i a la gelada, la presència de sistemes de

protecció i passivació i el correcte manteniment de diversos elements del pont (com juntes, desguassos, etc), per evitar la infiltració de l'aigua en la seva estructura.

En funció del nivell d'afectació de la corrosió es poden produir pèrdues de la secció de part de les armadures i escrostonaments del formigó, que poden afectar a la durabilitat i funcionalitat del pont, podent arribar a comprometre en casos extrems l'estabilitat estructural.

En relació al setè apartat de la demanda:

La primera inspecció sobre les obres de fàbrica de la xarxa viària s'efectua en el curs de les operacions de conservació i manteniment ordinàries que efectua el COEX, on es procedeix a la neteja i verificació dels drenatges i altres elements dels ponts i a la constatació i reparació, en el seu cas, d'eventuals desperfectes.

El Ministeri d'Ordenament Territorial porta a terme regularment campanyes de inspecció de les obres de fàbrica de la xarxa de carreteres. La darrera inspecció principal es va fer el 2013 i inclou una fitxa exhaustiva de cada obra de fàbrica inspeccionada, incorporant la valoració de les seves patologies de tipus estructural, funcional i de durabilitat. S'hi inclou també el programa de rehabilitació i manteniment, amb la corresponent valoració econòmica, donant-se un “índex de gravetat” a les patologies detectades que permet prioritzar i programar les actuacions de rehabilitació.

El pressupost del MOT inclou anualment les dotacions per assumir la rehabilitació de diversos ponts i obres de fàbrica. La mitjana de les inversions efectuades per aquest concepte entre el 2014 i el 2018 ascendeix a uns 520.000 € anuals, podent considerar que un 40% correspon a les actuacions derivades dels efectes de la corrosió (sanejament, passivació i reforç d'armadures, reparació amb morters específics i millora del drenatge per disminuir la seva afectació).

En relació al vuitè apartat de la demanda:

La pregunta formulada pel M.I. Sr. Víctor NAUDI ZAMORA, en emprar l'expressió “ús indiscriminat” pressuposa que el COEX aplica *excessivament* materials fundents –sal– sobre les carreteres. El sentit de l'enunciat de la pregunta excedeix, doncs, l'àmbit d'una interrogació per abastar, també, un judici de valor en base a pressuposicions.

El Ministeri d'Ordenament Territorial no nega els efectes secundaris adversos de la sal. A la vegada, també entén que l'ús de la sal que es destina a garantir la viabilitat hivernal a Andorra és

proporcionat i justificat, ateses la morfologia de país d'alta muntanya, amb característiques específiques molt singulars (alta densitat poblacional en comparació amb la resta de valls pirinenques, molt elevada aflluència de turistes a l'hivern, dependència completa i absoluta de la mobilitat per carretera per mantenir les activitats vitals del nostre país com són l'ensenyament, les intervencions dels serveis de socors i urgències, el turisme, el comerç i l'activitat econòmica en general, etc.)

En relació al component interrogatiu d'aquest apartat de la demanda d'informació, assenyalem que el Govern està duent a terme, des de fa un any, una progressiva implantació –a mida que els equips s'han d'anar renovant- de sistemes d'aplicació de salmorra com fundent, en comptes de sal seca. La salmorra, bé aplicada directament sobre la calçada, o bé com a humidificació prèvia de la sal sòlida, millora els rendiments, augmenta l'eficàcia del fundent, accelera el temps de fusió de la neu i el gel, i en definitiva, s'aconsegueix optimitzar el resultat amb un consum de sal notablement inferior. Per tot això, l'orientació que segueix el COEX, en la línia d'aprofundir en l'aplicació de salmorra en compte de sal seca, no només significa un estalvi econòmic en el consum de sal, sinó també minva la sal –clorur sòdic- que és abocada als cursos fluvials.

Tal com s'ha exposat al primer apartat, les centrals de salmorra existents a les instal·lacions del COEX (actualment se'n disposa de dos) fabriquen salmorra a partir d'aigua i sal. Aquesta salmorra és utilitzada per humidificar la sal que les saladores espargeixen per la carretera.

La dispersió a la calçada de sal sòlida humidificada prèviament amb salmorra augmenta considerablement l'efectivitat en relació a la utilització "tradicional" de sal sòlida, perquè en estar la sal ja humida quan pren contacte amb el gel o la neu, l'acció fundent és més ràpida i més fiable:

A. L'efecte fundent sobre el gel i la neu és molt més ràpid (inicia de forma immediata el fenomen de la fusió, a conseqüència que el descens crioscòpic de la temperatura de congelació –el qual requereix la presència d'aigua en estat líquid- s'activa instantàniament, des del mateix moment del contacte del fundent amb la neu o el gel). Aquest avantatge és molt beneficiós en actuacions *curatives* (fondre gel o neu existent a la calçada)

B. En cas de calçades netes de gel o neu, la sal humidificada amb salmorra queda adherida a la calçada i no rebota cap als laterals de la calçada, ni és arrossegada ni apartada per efecte del trànsit o del vent.). Aquest avantatge és molt beneficiós en actuacions *preventives* (encara no hi ha gel o neu a la calçada, però se'n preveu en les properes hores)

La majoria de saladores del Govern ja incorporen els dipòsits de salmorra per humidificar la sal, prèviament a l'espargiment sobre la carretera. Tota la xarxa que manté Govern es tracta amb aquesta tecnologia (excepte la zona del Port d'Envalira que es continua tractant amb sal seca).

Actualment, per fabricar la salmorra a les centrals de salmorra el COEX utilitza sal marina (abans s'utilitzava sal seca de sitja però era menys eficient) . Els consums de sal marina han estat els següents (aquests consums estan inclosos en els totals indicats al primer apartat):

2012 – 13	77,76 Tm
2013 – 14	122,30 Tm
2014 – 15	128,36 Tm
2015 – 16	77,54 Tm
2016 – 17	51,84 Tm
2017 - 18	133,34 Tm

Inversions efectuades per implementar l'ús de la salmorra:

Adquisició de la maquinària següent (a partir de l'any 2006 totes les saladores s'han comprat amb dipòsits de salmorra):

Any 2006	Central de salmorra	59.000 €
Any 2009	Central de salmorra	48.700 €
Any 2012	2 saladores equipades amb dipòsit de salmorra (★)	59.700 €
Any 2014	2 saladores equipades amb dipòsit de salmorra (★)	44.000 €
Any 2014	Estenedora de salmorra (★★)	47.426 €
Any 2017	Una saladora equipada amb dipòsit de salmorra (★)	22.468 €

(★) Saladores amb dipòsit de sal seca i amb dipòsit de salmorra, per espargir sal sòlida prehumidificada amb salmorra

(★★) Maquinària que, a diferència de l'anterior, espargeix directament salmorra sobre la calçada

Andorra la Vella, el 17 de setembre del 2018

Nota de la resposta a la pregunta parlamentària sobre l'evolució de l'ús de la sal com a fundent a Andorra i impacte sobre les aigües superficials

ESTRATÈGIA NACIONAL DEL PAISATGE

ACCIÓ 4.2. Estudiar i establir mesures alternatives al tractament hivernal amb sal de les carreteres

Andorra la Vella, setembre del 2018

1. Introducció

Les carreteres són les principals vies d'accés i el lloc de primera aproximació als diversos paisatges d'Andorra. Per això, aquestes infraestructures han de respectar i potenciar l'harmonia dels paisatges.

Per aquest motiu l'Estratègia nacional del paisatge defineix com a objectiu número 4 fomentar unes carreteres més respectuoses pel que fa a la morfologia i més integrades en el paisatge. Concretament, l'acció 4.2 preveu "Estudiar i establir mesures alternatives al tractament hivernal amb sal a les carreteres".

En un país on les precipitacions hivernals en forma de neu són abundants, cal fer algun tipus de tractament per combatre el problema de l'acumulació de neu i la formació de gel en carreteres i en nuclis urbans, i per evitar accidents.

Tradicionalment el sistema més emprat ha estat l'estesa sobre el ferm de sal comuna o de salmorra. Tot i ser una alternativa econòmica i efectiva, la bibliografia assenyalada que pot tenir conseqüències negatives sobre el medi ambient al llarg de tot el seu cicle de vida. Tant durant el seu emmagatzematge, transport i producció com durant el posterior ús a la carretera.

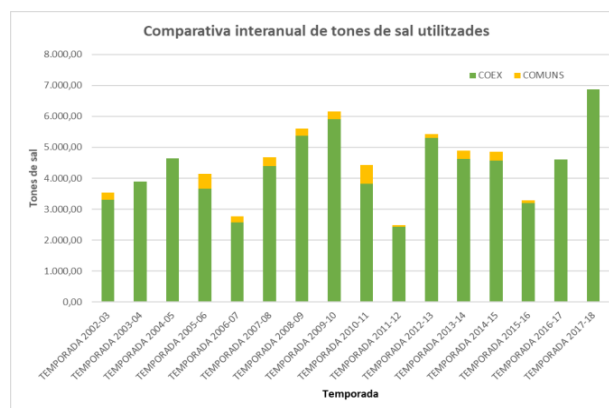
La sal emprada com a fundent a les carreteres pot afectar a la qualitat de les aigües superficials, de les aigües subterrànies i de consum humà, als sòls, a la vegetació, i també sobre el paisatge.

Així, en el marc de l'Estratègia nacional del paisatge es va identificar i prioritzar l'activitat d'elaborar un estudi de les alternatives existents al tractament amb sal comuna per fondre la neu i el gel dels carrers i les carreteres, i veure els avantatges i els inconvenients de cada opció, amb la finalitat d'establir i implantar la millor opció tècnico-econòmica per al país.

Aquest informe consisteix en una actualització de les dades pel que fa a l'ús de la sal de treta de la neu i als efectes sobre les aigües superficials per donar resposta a la pregunta parlamentària.

2. Evolució de l'ús de sal per a la gestió hivernal de les carreteres a Andorra

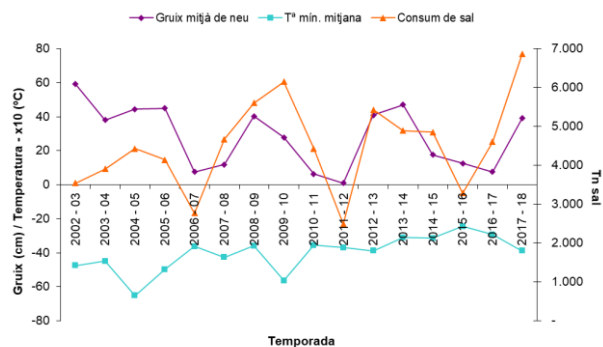
La següent gràfica mostra les tones de sal de desgel a càrrec de l'administració general que s'han consumit per temporada per part del COEX (Àrea de Conservació i Explotació de Carreteres) i per part dels comuns. Segons indica el Pla director nacional de viabilitat hivernal, es pot observar una certa tendència a l'augment del consum de sal emprada per temporada i atribueix aquest fet al nivell de servei proposat (carreteres sempre netes) i a l'estratègia de carretera sense gel.

Gràfica 1. Quantitat de sal de desgel a càrrec de l'administració general consumida per temporada per part del COEX i per part dels comuns. Font: COEX.

Durant l'hivern 2017 – 2018 es constata un augment significatiu del consum de sal que passa de 4.600 tones per la temporada 2016 – 2017 a 6.861.

La gràfica 2 mostra l'evolució de la quantitat de sal utilitzada com a fundent per part de l'administració general i els gruixos mitjans de neu i la temperatura mínima mitjana (x10) a l'estació meteorològica de Ransol, des de la temporada 2002-03 fins a la temporada 2017-18.

Gràfica 2. Evolució de la quantitat de sal utilitzada com a fundent a les carreteres d'Andorra i els gruixos mitjans de neu i la temperatura mínima mitjana (x10) a l'estació meteorològica de Ransol (FEDA) per temporada. Període: 2002 – 2018; temporada des del 16 de

desembre fins el 15 d'abril. Font: elaboració pròpia a partir de les dades aportades pel COEX i www.feda.ad).

En la gràfica, s'observa que la quantitat de sal emprada varia en funció del gruix de neu i de la temperatura. De manera general, s'observa que com a major gruix de neu major és el consum de sal. Així mateix, les temporades en que la temperatura mínima mitjana ha estat menor, major ha estat el consum de sal.

L'augment del consum de la sal, en general, també es pot posar en paral·lel amb el creixement urbanístic dels darrers anys, que s'ha donat sobretot a les parts altes de les valls i dels vessants.

3. Impactes de l'ús de la sal sobre el medi

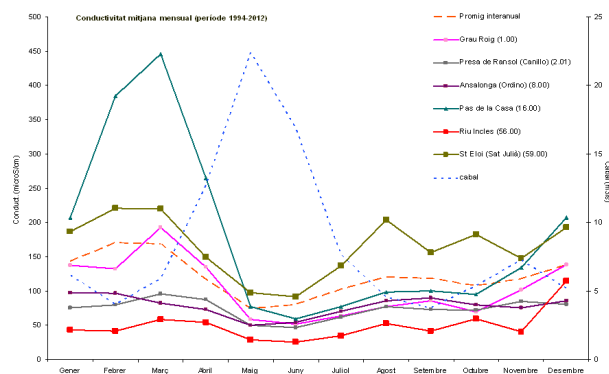
A Andorra no s'han establert específicament valors llindar en relació a l'ús de la sal com a fundent però des del Departament de Medi Ambient, es fa el seguiment de la qualitat de les aigües superficials del país mitjançant la xarxa de seguiment de la qualitat de les aigües superficials (EXQAS). La metodologia que s'utilitza per establir les diferents classes de qualitat ha estat definida pel Departament de Medi Ambient i està basada fonamentalment en la utilització del SEQ-Eau, eina d'avaluació de les qualitats de les aigües superficials elaborada per les autoritats franceses en aquesta matèria.¹

Valors llindar de conductivitat i de concentració de clorurs per les diferents classes de qualitat definides pel Departament de Medi Ambient en base al SEQ-Eau. Cal tenir en consideració que no es tracta de valors normatius. Font: SEQ-Eau.

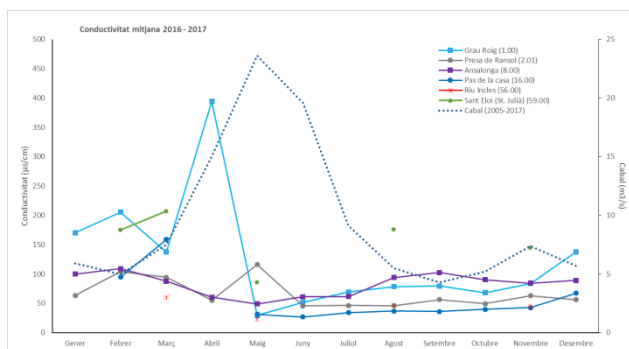
	Classe de qualitat				
	Excel·lent	Bona	Mediocre	Dolenta	Fora classe
Conductivitat (µS/cm)	2500	3000	3500	4000	-
Concentració de clorurs (mg/L)	62,5	125	190	250	-

En referència a la qualitat de les aigües superficials s'ha fet un anàlisi preliminar amb dades procedents dels mostrejos de les estacions de la xarxa de seguiment de la qualitat de les aigües superficials (EXQAS) del Departament de Medi Ambient, realitzats entre el 1994 i el 2012 i entre el 2016 i el 2017.

A la gràfica 3 es mostren les mitjanes mensuals de conductivitat i cabal per a cada punt de mostreig seleccionat (punts representatius tant a les capçaleres de conca com aigües avall), per període 1994 – 2012, i a la gràfica 4 es mostren les mitjanes mensuals de conductivitat i cabal pels mateixos punts pel període 2016 - 2017. Algunes dades del Pas de la casa, Incles i Sant Eloi no estan disponibles per aquest darrer període perquè no es van poder mostrejar.

Gràfica 3. Evolució del cabal mitjà mensual al riu Gran Valira (Borda Sabater) pel període 2005-2011 i de la conductivitat mitjana mensual pel període 1994-2012 de les aigües superficials en els diferents punts de mostreig seleccionats. Font: elaboració pròpia.

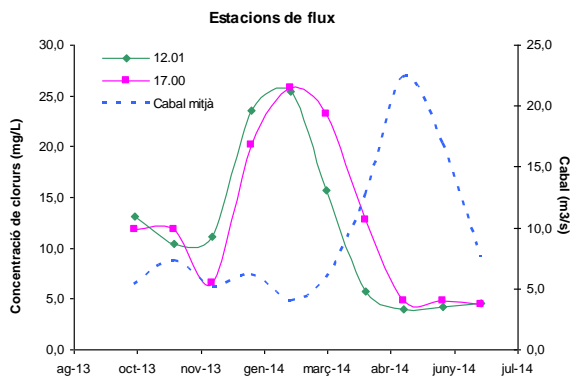

Gràfica 4. Evolució del cabal mitjà mensual al riu Gran Valira (Borda Sabater) pel període 2005-2017 i de la conductivitat mitjana mensual pel període 2016 - 2017 de les aigües superficials en els diferents punts de mostreig seleccionats. Font: elaboració pròpia. (manquen dades al Pas de la Casa i a l'estació de Sant Eloi)

A la gràfica 5 es mostra l'evolució mensual de la concentració mitjana de clorurs en les dues estacions de flux de la xarxa (12.01, límit Espanya i EDAR Sud i 17.00, límit França; la periodicitat mínima de mostreig és de 52 mostres per any). Tot i no disposar d'una sèrie llarga de dades, aquestes semblaven indicar que la concentració de clorurs augmentava a partir del mes de novembre i es produïa un pic entre

¹ DEPARTAMENT DE MEDI AMBIENT (2014). *Balanç de la qualitat de les aigües superficials del Principat d'Andorra – Any 2013 – Exp.DMA núm. 0055/14.*

els mesos de gener i març, coincidint amb l'època hivernal i de menor cabal als rius i reproduint la situació observada en la gràfica 3 (conductivitat mitjana mensual).

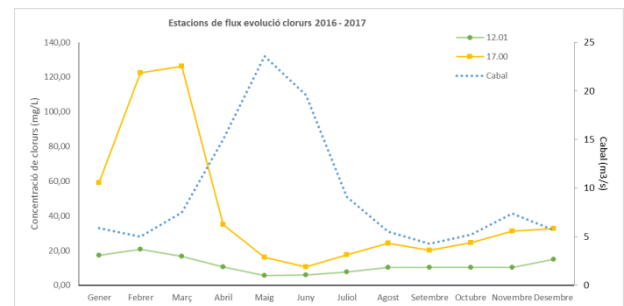

Gràfica 5. Evolució mensual de la concentració de clorurs a les estacions de flux de la xarxa de qualitat de les aigües superficials (EXQAS). Període: octubre 2013 – juliol 2014. Mitjana calculada a partir dels resultats analítics de entre 1 i 5 mostres mensuals. Estació 12.01 (límit Espanya i EDAR Sud) i estació 17.00 (límit França i aigües avall EDAR Pas de la Casa). El cabal mitjà mensual al riu Gran Valira (Borda Sabater) s'ha calculat pel període 2005-2011. Font: elaboració pròpia.

La gràfica 6 que es mostra a continuació indica la evolució de les concentracions de clorurs entre els anys 2016 i 2017 a les mateixes estacions de flux.

Observem un augment respecte al període anteriorment mostrat, de les concentracions de clorurs a l'estació 17.00 aigües avall de l'EDAR del Pas de la Casa, on s'arriba a valors mitjans de fins a 122,35 al febrer i 126,3 mg/L al març.

Pel període 2016 -2017 les concentracions de clorurs han augmentat sobretot a l'estació en avall de l'EDAR del Pas de la Casa, acompanyant l'augment de l'ús de la sal a les carreteres.

Gràfica 6. Evolució mensual de la concentració de clorurs a les estacions de flux de la xarxa de qualitat de les aigües superficials (EXQAS). Període: 2016 - 2017. Estació 12.01 (límit Espanya i EDAR Sud) i estació 17.00 (límit França i aigües avall EDAR Pas de la Casa). El cabal mitjà mensual al riu Gran Valira (Borda Sabater) s'ha calculat pel període 2005-2017. Font: elaboració pròpia.

5. Conclusió

Amb les dades que es disposen actualment, hi ha indicis de que existeix una variació de la qualitat de les aigües superficials a l'hivern relacionada amb l'ús de la sal (increment de la conductivitat i de la concentració de clorurs). Aquesta variació ha estat més important al 2016 – 2017 sobretot pel que fa als clorurs. Aquesta alteració no es pot considerar molt greu atès que per aquests dos paràmetres, la qualitat fisicoquímica de les aigües continuaria trobant-se en els rangs de “qualitat excel·lent i bona” segons els indicadors de les aigües superficial reflectits en l'estudi de la qualitat de les aigües superficials d'Andorra. Tampoc s'ha detectat, pel que fa a la qualitat hidrobiològica de les aigües superficials (índex IBGN), una alteració de les comunitats de macro-invertebrats bentònics com a conseqüència de les variacions de la concentració de clorurs.